

جرائم و تخلفات حوزه سلامت دارویی

مریم شیریان نسل

استادیار، گروه حقوق جزا و جرم شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران

(نویسنده مسئول)

maryam.shiriyani@yahoo.com

امیر حسین فرخ زاده

دانشجوی کارشناسی حقوق، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران

farrokhzade54@gmail.com

چکیده

از گذشته تاکنون استفاده از داروها به عنوان یکی از روش‌های اساسی درمان بیماری‌ها بسیار حائز اهمیت بوده است. با این حال، همیشه خطرات و تخلفاتی در این زمینه وجود داشته‌اند. با پیشرفت روز افزون در علوم پزشکی و فناوری‌های مرتبط، می‌توان بهبود کیفیت درمان و پیشگیری از بیماری‌های جدید را تجربه کرد. اما همزمان با این پیشرفت‌ها، شاهد بروز جرائم و تخلفات جدیدی در حوزه داروها هستیم. این پژوهش با استفاده از روش توصیفی و تحلیلی، مطالعه منابع و مآخذ مرتبط و قوانین و مقررات مربوطه نوشته شده است، که هدف اصلی آن بررسی علل ارتکاب این جرائم، پیامدهای زیانبار هر یک بر جامعه و نهایت پیش‌بینی راهکارهایی برای مقابله با این جرائم و بهبود سلامت جامعه است. یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد که وجود موانع قانونی و اداری در راه ثبت و تجاری سازی محصولات نوین از جمله داروهای گیاهی و مکمل‌ها، زمینه ساز رشد بازار سیاه دارو شده است. طبق اطلاعات یافته شده خرید و فروش غیرمجاز دارو و تولید و فروش داروهای تقلبی دو مفهوم متفاوت و مجزا از هم هستند، به گونه‌ای که خرید و فروش غیرمجاز دارو به معنای خرید و فروش داروها بدون مجوز رسمی از سازمان‌های مربوطه است، در حالی که تولید و فروش داروهای تقلبی به معنای تولید و فروش داروهایی است که با استفاده از نام تجاری داروهای معروف، اما با ترکیبات یا دوزهای متفاوت یا تقلبی ساخته شده‌اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که جرائم و تخلفات حوزه سلامت دارویی، از جمله فروش داروهای تقلبی و خرید و فروش غیر مجاز دارو و ... در حال افزایش هستند. بنابراین با توجه به اهمیت حوزه سلامت دارویی، پیش‌بینی راهکارهای مؤثر و کارآمد برای مقابله با جرائم و تخلفات این حوزه، از اهمیت به سزایی برخوردار است.

کلیدواژه‌ها: جرم دارویی، تخلف دارویی، سلامت دارویی، بازار سیاه

مقدمه

بیان مساله

سلامت و بهداشت عمومی همواره از حساس‌ترین و مهم‌ترین ارکان توسعه و پیشرفت هر جامعه محسوب می‌شود. با گسترش روزافزون صنعت داروسازی و تولید فرآورده‌های بیوتکنولوژیک و پزشکی، حوزه دارو و تجهیزات پزشکی نیز به یکی از پررونق‌ترین و پرسودترین بخش‌های اقتصادی تبدیل شده است. از سوی دیگر همین امر موجب افزایش سوءاستفاده‌ها، تخلفات و جرائم دارویی و افزایش روزافزون فرآورده‌های غیراستاندارد، تقلبی و قاچاق شده که تأثیرات سوئی بر سلامت عمومی و اقتصاد جوامع برجای گذاشته است. بهداشت و درمان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین حوزه‌های اجتماعی و اقتصادی، به‌منظور حفظ سلامتی و بهبود کیفیت زندگی افراد و جامعه، همواره مورد توجه و بررسی قرار گرفته است. با این حال، مشکلاتی که در این حوزه وجود دارند، باعث شده‌اند که بهبود عملکرد و کیفیت خدمات بهداشتی و درمانی به چالشی برای سیاست‌گذاران و متخصصان این حوزه تبدیل شود. بهداشت به معنای نگهداری و اعتلای سلامت، پیشگیری از بیماری و افزایش قدرت جسمی، روحی و اجتماعی افرادی که به علت بیماری ناتوان شده‌اند، می‌باشد (صادقی حسن آبادی، ۱۳۹۸: ۳۹). درمان به مجموعه‌ای از روش‌ها و فرآیندهای پزشکی و روان‌شناسی گفته می‌شود که برای بهبود و درمان بیماری‌ها، نارسایی‌ها و مشکلات جسمی و روانی انسان انجام می‌شود. اصطلاح درمان در یک معنای وسیع‌تر به ویژه هنگامی که در کنار واژه «بهداشت» به کار می‌رود شامل اقدامات تشخیصی نیز می‌گردد، در این معنا درمان شامل تمام اقداماتی است که برای تشخیص و مداوای بیماری صورت می‌گیرد. تشخیص نیز بررسی و تحقیق در مورد نوع بیماری است که بیمار از آن رنج می‌برد (آل شیخ مبارک، ۱۳۸۹: ۵۶). یکی از مشکلات اساسی در حوزه بهداشت و درمان، وجود نابرابری در دسترسی به خدمات بهداشتی و درمانی است. این نابرابری معمولاً به دلیل تفاوت‌های اقتصادی، جغرافیایی و فرهنگی میان مناطق و جوامع مختلف ایجاد می‌شود. در برخی مناطق، افراد به سختی می‌توانند به خدمات بهداشتی و درمانی دسترسی پیدا کنند، در حالی که در دیگر مناطق، خدمات بهداشتی و درمانی، با کیفیت و به‌صورت قابل قبولی در دسترس هستند. از دیگر مشکلات موجود در حوزه سلامت می‌توان به کیفیت پایین خدمات بهداشتی و درمانی اشاره کرد. این مسئله معمولاً به دلیل نبود تجهیزات، نیروی انسانی، مواد و امکانات لازم برای ارائه خدمات بهداشتی و درمانی با کیفیت و مطلوب به وجود می‌آید. علاوه بر این، در برخی موارد، عدم رعایت استانداردهای بهداشتی و عدم توجه به نیازهای بیماران و جامعه، باعث کاهش کیفیت خدمات بهداشتی و درمانی می‌شود. همچنین نبود پوشش بیمه‌ای و کمبود منابع مالی باعث شده است بیماران که تحت پوشش بیمه‌های درمانی نیستند، با مشکلاتی همچون بالا بودن هزینه‌های درمان و عدم برخورداری از امکانات کافی، در بیمارستان‌ها و مراکز بهداشتی و درمانی مواجه باشند. موارد مذکور تنها گوشه‌ای از مشکلات موجود در حوزه سلامت و درمان می‌باشد. توسعه و پیشرفت‌های سریع دارویی و فناوری و مشکلات موجود در حوزه سلامت زمینه را برای سودجویی برخی از افراد فراهم کرده و باعث گسترش جرائم و تخلفات در این حوزه شده است. پیشرفت‌های فناوری و دارویی در عرصه سلامت یکی از دستاوردهای مهم علم پزشکی است، اما این پیشرفت‌ها بدون داشتن نظام مدیریتی و قانونی مناسب، می‌تواند زمینه سودجویی و سوء استفاده از جنبه‌های اقتصادی آن را فراهم آورد و باعث افزایش جرائم و تخلفات حوزه سلامت شود. با پیشرفت سریع داروها و تکنولوژی‌های جدید پزشکی فرصت‌ها و منافع اقتصادی بیشتری برای افراد و شرکت‌ها فراهم می‌شود که منجر به فشارهای مالی و رقابتی بر ارائه دهندگان خدمات سلامت می‌شود. این امر خود زمینه ساز وسوسه و تمایل به سوء استفاده از این فرصت‌ها به دست آمده را فراهم می‌کند. از طرفی سیستم‌های نظارتی و قانونی مرتبط با عرصه سلامت، نمی‌توانند به‌راحتی با تغییرات سریع فناوری هماهنگ شوند، و در نتیجه فرصت‌های بیشتری برای سودجویی و تخلف در این حوزه فراهم می‌کنند. همچنین مشکلات مذکور در حوزه بهداشت و درمان باعث می‌شود که برخی از ارائه دهندگان خدمات درمانی برای کسب سود بیشتر اقدام به رشوه خواری، قبول هدایا، تجویز غیر ضروری آزمایش‌ها و داروها و تقلب در نتایج و ارقام مرتبط با فعالیتشان بپردازند. جرائم دارویی کلیه جرایمی هستند که در روند صحیح تولید، توزیع و خرید فروش دارو ایجاد اختلال می‌کند و یا زمینه سوء استفاده متصدیان این امور را فراهم می‌سازد. علاوه بر این، جرائم حرفه‌ای متصدیان

آدرس دبیرخانه همایش: آذربایجان شرقی، مراغه، بلوار شهید درخشانی، مجتمع اداری و آموزشی

دانشگاه آزاد اسلامی مراغه، ساختمان اداری اندیشه شهید سلیمانی، طبقه دوم

تلفن تماس: ۰۲۱۳۷۲۵۵۸۸۲ - ۰۲۱۳۷۲۵۲۵۰۶-۹ داخلی ۲۳۶ و ۲۳۲

امور دارویی نیز در مقررات جاری کشور، تحت عنوان جرائم دارویی مورد بحث قرار گرفته است. بنابراین، این جرائم نیز جز جرائم دارویی محسوب می‌شود (زمان، ۱۳۹۸: ۳۷). گسترش روز افزون جرائم و تخلفات دارویی، علاوه بر تهدید سلامت و بهداشت عمومی، منابع مالی هنگفتی را از اقتصاد کشورها خارج می‌سازد و با ایجاد ناامنی و بی‌ثباتی در بازارها، مانعی جدی در مسیر توسعه پایدار به شمار می‌رود. از سوی دیگر، شدت و وسعت این معضل، لزوم هماهنگی و مشارکت بین المللی را دو چندان می‌کند. بدین منظور، سازمان‌ها و نهادهای متعدد بین المللی همچون یونسکو، اتحادیه اروپا، سازمان جهانی بهداشت و برنامه مشترک ملل متحد در زمینه جرائم دارویی در تلاش‌اند تا با هماهنگی کشورهای عضو، برنامه‌ها و راهکارهایی را در جهت مقابله با این پدیده مخرب تدوین نمایند. با توجه به اهمیت موضوع، پژوهش حاضر در پی شناسایی عوامل مؤثر بر افزایش تخلفات و جرائم دارویی و ارائه رهنمودهایی برای مبارزه با این پدیده است. فرض بر این است که عواملی همچون ضعف قانون گذاری و نظارت‌های ناکافی، وجود بازار سیاه دارو، تضاد منافع و انگیزه‌های مالی، تقاضای روزافزون مصرف کنندگان و سهولت دسترسی به فناوری‌های نوین زمینه ساز گسترش تخلفات و جرائم دارویی شده است.

اهمیت موضوع تحقیق

اهمیت موضوع به این خاطر است که جرائم و تخلفات حوزه سلامت دارویی به شکل مستقیم بر سلامت و ایمنی جامعه تأثیر گذار بوده و می‌تواند پیامدها و خطراتی جدی برای سلامت عمومی جامعه داشته باشند. به‌طور کلی، تحقیق و بررسی جرائم و تخلفات حوزه سلامت دارویی می‌تواند به بهبود کیفیت داروها و افزایش سلامت عمومی جامعه کمک کند.

ادبیات و پیشینه تحقیق: از پژوهش‌های مرتبط با جرائم و تخلفات حوزه سلامت دارویی می‌توان به پژوهش‌های «بررسی جرائم و تخلفات پزشکی از دیدگاه قانون» اثر محبوب افراسیاب و «رویکرد سیاست تقنینی ایران در جرائم دارویی» اثر سجاد شهسواری و حمیدرضا مهربخش اشاره کرد، که جرائم و تخلفات حوزه سلامت را صرفاً مطابق قوانین موضوعه مورد بحث و بررسی قرار داده اند (افراسیاب، ۱۳۹۲: ۱۲؛ شهسواری و مهربخش، ۱۳۹۸: ۱۱). همچنین ابوالفضل بهمن آبادی در پژوهشی با عنوان «تخلفات و جرائم پزشکی» شرایط معافیت پزشکان و سایر فعالان حوزه سلامت را مورد بحث و بررسی قرار داده و در نهایت به برخی از موارد مسئولیت کیفری پزشکان و میزان مجازات قانونی آن اشاره کرده است (بهمن آبادی، ۱۴۰۱: ۹). در نهایت با توجه به اینکه مطالعات اندکی به بررسی جامع جرائم و تخلفات دارویی و ریشه یابی دقیق آن و مهمتر از همه پیش‌بینی راهکارهایی برای مقابله با جرائم و تخلفات حوزه سلامت دارویی پرداخته‌اند، امید است نتایج این پژوهش بتواند راهگشای مسئولین و ذینفعان حوزه سلامت باشد.

فرضیه تحقیق: این تحقیق بر این فرضیه استوار است که بدون ارائه راهکارهایی برای مقابله با جرائم و تخلفات حوزه سلامت دارویی نمی‌توان به هدف نهایی خود یعنی کاهش این جرائم و بهبود سلامت جامعه رسید و صرف بررسی قوانین و مقررات مربوطه و نحوه رسیدگی به این جرائم برای مقابله با این جرائم کافی نیست بنابراین پیش‌بینی چنین راهکارهایی از اهمیت بسزایی برخوردار است.

اهداف تحقیق: هدف تحقیق معرفی جرائم کلیدی و پر تکرار در حوزه سلامت دارویی، شناخت علل وقوع این جرائم، پیامدهای زیانبار آن بر جامعه و در نهایت پیش‌بینی راهکارهایی برای مقابله با این جرائم است.

روش تحقیق

این پژوهش با استفاده از روش توصیفی و تحلیلی و مطالعه منابع و مآخذ مرتبط و قوانین و مقررات مربوطه نوشته شده است.

یافته‌ها

طبق اطلاعات یافته شده خرید و فروش غیرمجاز دارو و تولید و فروش داروهای تقلبی دو مفهوم متفاوت و مجزا از هم هستند، به گونه‌ای که خرید و فروش غیرمجاز دارو به معنای خرید و فروش داروها بدون مجوز رسمی از سازمان‌های مربوطه است، در حالی که تولید و فروش داروهای تقلبی به معنای تولید و فروش داروهایی است که با استفاده از نام تجاری داروهای معروف، اما با ترکیبات یا دوزهای متفاوت یا تقلبی ساخته شده‌اند. بنابراین هر کدام از این موارد باید به‌صورت جدا گانه بررسی شوند.

جرائم و تخلفات کلیدی و پر تکرار حوزه سلامت دارویی

ردیف	عنوان جرم	تعریف	قوانین مورد استناد
۱	تولید و فروش داروهای تقلبی	جرم تولید و فروش داروهای تقلبی به معنای تولید یا فروش داروهایی است که بدون مجوز و یا با تقلب درباره محتوا و مواد موجود در آنها تولید و فروخته می‌شوند.	- ماده ۱۸ و ۱۹ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳۴/۳/۲۹ - بند ۶ ماده یک و ماده ۲ قانون مواد خوردنی و آشامیدنی و آرایشی و بهداشتی الحاقی ۱۳۵۳/۱۲/۱۸
۲	تبلیغات نادرست در مورد داروها و محصولات بهداشتی	جرم تبلیغات نادرست در مورد داروها و محصولات بهداشتی به معنای ارائه ادعاهای غلط، تبلیغات فریبنده و نادرست، اطلاعات ناقص و یا فریب‌دهنده در مورد داروها و محصولات بهداشتی با هدف جذب مشتریان است.	- قانون ممنوعیت تبلیغات و معرفی محصولات و خدمات غیرمجاز و آسیب رسان به سلامت در رسانه‌های ارتباط جمعی داخلی و بین‌المللی و فضاهای مجازی مصوب ۱۳۹۷/۰۳/۲۲ - ماده ۷ قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان
۳	خرید و فروش غیر مجاز دارو	جرم خرید و فروش غیرمجاز دارو به معنای خرید، فروش، توزیع و تبادل داروها و محصولات بهداشتی بدون داشتن مجوزهای لازم از سازمان‌های مربوطه (وزارت بهداشت) است.	- ماده ۳ و تبصره ۲ ماده ۳ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی اصلاحی ۱۳۷۹/۱۲/۱۰ - ماده ۱۳ قانون تعزیرات حکومتی امور بهداشتی و درمانی مصوب ۱۳۶۷/۱۲/۲۳
۴	اخلال در نظام توزیع دارویی	جرم اخلال در نظام توزیع دارویی به معنای هرگونه تخلف، نقض و اخلال در فرآیند توزیع داروها و محصولات بهداشتی است.	- تبصره ۲ ماده ۳ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی اصلاحی ۱۳۷۹/۱۲/۱۰
۵	عرضه، نگهداری و فروش داروهای فاسد یا تاریخ مصرف گذشته	این جرم به معنای غیرقانونی بودن فعالیت‌های توزیع، فروش و نگهداری داروهایی است که به دلیل تولید نامناسب، حمل و نقل نادرست، نگهداری نامناسب، کیفیت پایین، تغییر در ترکیبات یا دیگر عیوب فاسد شده‌اند و یا تاریخ مصرف گذشته هستند.	- ماده ۲۰ قانون تعزیرات حکومتی امور بهداشتی و درمانی مصوب ۱۳۶۷/۱۲/۲۳
۶	قاچاق دارو	قاچاق دارو به معنای اقدام به واردات یا صادرات دارو، مکمل‌ها، ملزومات و تجهیزات پزشکی و قطعات آنها، مواد و فرآورده‌های خوراکی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی و یا مواد اولیه کلیه اقلام مذکور بدون انجام تشریفات قانونی است. (ماده ۲۷ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز)	- ماده ۲۷ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز اصلاحی ۱۴۰۰/۱۱/۱۰
۷	ساخت، معرفی و ارائه اطلاعات علمی داروها به صورت غیر مجاز	ساخت، معرفی و ارائه اطلاعات علمی داروها به صورت غیرمجاز جرایمی هستند که در آن اعمال مذکور بدون کسب مجوز از وزارت بهداشت و بدون طی مراحل قانونی تأیید کیفیت و ایمنی محصول دارویی انجام می‌شود.	- ماده ۱۴ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳۴/۰۳/۲۹ - تبصره ۵ همان ماده اصلاحی ۱۳۹۹/۱۱/۰۸
۸	تخلفات انتظامی در امور دارویی	تخلفات انتظامی دارویی عبارت است از نقض مقررات صنف دارویی به وسیله یک نفر از افراد آن صنف مانند داروسازان، داروخانه‌ها شرکت‌های تولید و عرضه داروها و ...	- ماده ۲۷ آیین نامه داروخانه‌ها

۱. تولید و فروش داروهای تقلبی

در سال‌های اخیر، تولید و فروش داروهای تقلبی به یکی از مشکلات جدی در عرصه بهداشت و درمان تبدیل شده است. این مشکل چالش‌های بسیاری را برای سیستم بهداشتی کشورها و حتی جوامع بین‌المللی به وجود آورده است. برای مبارزه با این مشکل، بسیاری از کشورها قوانین و مقررات سخت‌گیرانه‌ای را برای تولید و فروش داروهای تقلبی تدوین کرده‌اند. با این حال، با وجود تمامی تلاش‌ها و تدابیر ایجاد شده، تولید و فروش داروهای تقلبی همچنان ادامه دارد و به یکی از مشکلات اساسی سیستم بهداشتی در بسیاری از کشورها تبدیل شده است. تقلب عملی است که مقصود فاعل آن عمل لطمه زدن به حقوق یا منافع دیگران یا نقض یک قانون است هر وسیله مادی یا معنوی که در زمینه اجرای تقلب به کار می‌رود وسیله متقلبان نام دارد (لنگرودی، ۱۴۰۱: ۳۳۰). در قوانین جزایی ایران تعریفی از جرم تقلب ارائه نشده و صرفاً به بیان مصادیقی از این جرم اکتفا شده است اما با در نظر گرفتن مصادیق مزبور می‌توان گفت تقلب در مواد غذایی و بهداشتی عبارت است از عملی مجرمانه که فاعل آن عمدتاً و یا به صورت غیر عمد یا دگرگون کردن مواد از نظر شکل یا ماهیت و یا نادرستی و فریبکاری در تهیه و عرضه مواد مزبور به قصد لطمه زدن به سلامت و منافع راد جامعه را دارد (شامبیاتی، ۱۴۰۰: ۳۸۱). داروهای تقلبی، داروهایی هستند که به صورت غیرقانونی و بدون رعایت استانداردهای بهداشتی تولید و یا وارد می‌شوند و در بازار به فروش می‌رسند. این داروها معمولاً از مواد نامناسب و یا با کیفیت پایین تهیه شده و به جای داروی اصلی، شامل موادی با ترکیب و اثرات کاملاً متفاوت و نامناسب هستند. برای تولید و فروش داروهای تقلبی، عموماً از کانال‌های غیرقانونی، مانند شبکه‌های قاچاق و تهیه‌کنندگان غیرمجاز استفاده می‌شود. سازنده داروهای تقلبی، عموماً از داروهایی که به طور قانونی در بازار موجود هستند، تقلید می‌کنند و برای تقلب، بسته‌بندی، برچسب‌گذاری و برندینگ دقیق داروهای اصلی را تقلید می‌کنند. با این حال، مصرف این داروها به شدت خطرناک است، زیرا ممکن است شامل مواد مضر و مسموم باشند و نتایج جانبی و خطرناکی برای بیماران داشته باشند. در برخی موارد، مصرف داروهای تقلبی و بدون مجوز می‌تواند به مرگ و یا آسیب‌های جدی دیگری منجر شود. بنابراین، تولید و فروش داروهای تقلبی، به شدت تحت تأثیر قوانین و مقررات سخت‌گیرانه قرار دارد و از سوی سازمان‌های بهداشتی و دارویی مورد نظارت قرار می‌گیرد. مطابق ماده ۱۸ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳۴/۳/۲۹ افرادی که در تهیه مواد دارویی به هر کیفیتی، مرتکب تقلب شوند، به مجازات‌هایی از قبیل حبس و حتی اعدام محکوم خواهند شد. در این ماده، مجازات‌ها براساس نوع خسارتی که به مصرف‌کننده دارو وارد می‌کند، تعیین شده است. برای مثال، در صورتی که مصرف مواد دارویی منجر به فوت فرد شود، تهیه‌کننده مواد دارویی می‌تواند به اعدام محکوم شود. همچنین، اگر مواد دارویی منجر به مرض دائم یا فقدان یا نقص حواس و اعضاء مصرف‌کننده شود، تهیه‌کننده مواد دارویی می‌تواند به حبس دائم یا اعمال شاقه محکوم شود. اگر استعمال مواد دارویی منجر به صدمه‌ای شود که معالجه آن کمتر از یک ماه باشد، تهیه‌کننده مواد دارویی به یک تا سه سال حبس تأدیبی محکوم می‌شود. اگر مدت معالجه بیشتر از یک ماه باشد، تهیه‌کننده مواد دارویی به دو تا ده سال حبس مجرد محکوم خواهد شد. در کل، این ماده به منظور حفظ سلامت عمومی و جلوگیری از تولید و توزیع مواد دارویی تقلبی و فاسد در جامعه، تدوین شده است. لازم به ذکر است. ماده ۱۹ همین قانون برای مرتکبین جرائم مذکور تخفیفی در نظر گرفته و مقرر داشته است: «مقررات ماده ۱۸ و تبصره‌های آن در مورد تهیه و فروش مواد خوردنی و آشامیدنی تقلبی یا فاسد با یک درجه تخفیف در اصل مجازات‌ها و با رعایت مقررات عمومی مربوط به بازداشت متهم جاری است.» علاوه بر مواد مذکور بند ۶ ماده یک قانون مواد خوردنی و آشامیدنی و آرایشی و بهداشتی (الحاقی ۱۳۵۳/۱۲/۱۸) به جرم ساختن مواد تقلبی خوردنی و آشامیدنی و آرایشی و بهداشتی اشاره کرده است و ماده ۲ همین قانون مجازات‌هایی را مشابه ماده ۱۸ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی بر اساس نوع خسارتی که به مصرف‌کننده دارو وارد می‌کند برای سازنده چنین داروهایی پیش‌بینی کرده است. مطابق این ماده ساختن مواد تقلبی خوردنی و آشامیدنی و آرایشی و بهداشتی مستوجب یکی از مجازات‌های زیر خواهد بود:

۱- در مواردی که مواد مذکور در ماده یک بدست مصرف‌کننده نرسیده یا اینکه مصرف آن موجب بیماری یا آسیبی نگردد مجازات مرتکب سه ماه تا یک سال حبس جنحه‌ای خواهد بود که در هر حال سازنده یا تهیه‌کننده یا مخلوط‌کننده مواد تقلبی به حبس جنائی درجه ۲ از دو تا پنج سال محکوم خواهد شد.

۲- در صورتی که مصرف مواد مذکور موجب بیماری مصرف‌کننده یا آسیبی گردد که معالجه آن کمتر از یک ماه باشد مجازات مرتکب شش ماه تا دو سال حبس جنحه‌ای خواهد بود و هرگاه مدت معالجه بیشتر از یک ماه باشد مجازات مرتکب یک سال تا سه سال حبس جنحه‌ای است و در هر دو مورد سازنده یا تهیه‌کننده یا مخلوط‌کننده مواد تقلبی به حبس جنائی درجه یک از سه سال تا ده سال محکوم خواهد شد.

۳- در صورتی که مصرف مواد مذکور موجب نقض یکی از اعضای مصرف‌کننده گردد مجازات مرتکب با توجه به میزان نقض سه تا ده سال حبس جنائی درجه یک است و در این مورد سازنده یا تهیه‌کننده یا مخلوط‌کننده مواد تقلبی به حبس جنائی درجه یک از پنج سال تا پانزده سال محکوم می‌شود.

۴- در صورتی که مصرف مواد بهداشتی یا آرایشی موجب نقص زیبایی یا کراهت منظر شود مجازات مرتکب با توجه به میزان نقض یا کراهت یک تا سه سال حبس جنحه‌ای خواهد بود و در این مورد سازنده یا تهیه‌کننده یا مخلوط‌کننده آن با مواد خارجی به حبس جنائی درجه دو از دو سال تا ده سال محکوم خواهد شد.

بنابراین با توجه به مؤخر بودن بند ۶ ماده یک قانون مواد خوردنی و آشامیدنی و آرایشی و بهداشتی در مورد جرائم تهیه و ساخت داروهای تقلبی بودن بند ۶ ماده یک قانون مذکور اعمال می‌شود و در مورد جرائم عرضه و فروش داروهای تقلبی ماده ۱۸ و ۱۹ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی اعمال می‌شود.

۱-۱. علل وقوع جرم تولید و فروش داروهای تقلبی

علل اصلی تولید و فروش داروهای تقلبی عبارت‌اند از:

- سودجویی: یکی از عوامل اصلی تولید و فروش داروهای تقلبی، سودجویی است. تولیدکنندگان داروهای تقلبی معمولاً در تلاش‌اند تا با تولید داروهایی که هزینه تولید و توزیع آن‌ها کمتر است، سود بیشتری کسب کنند.
- عدم رعایت استانداردهای ساخت و تولید است: در بسیاری از کشورها، قوانین کاملی برای ساخت و تولید دارو وجود دارد؛ اما در برخی دیگر از کشورها، این قوانین ناکافی یا ضعیف هستند. در این کشورها، تولیدکنندگان دارو می‌توانند با رعایت نکردن استانداردهای ساخت و تولید، داروهای تقلبی را تولید کنند.
- کنترل نامناسب: نبود کنترل نامناسب در زمینه تولید و فروش داروها، می‌تواند یکی دیگر از علل تولید و فروش داروهای تقلبی باشد. در بسیاری از کشورها، نظارت بر تولید و فروش داروها ناکافی است و به همین دلیل، تولیدکنندگان داروهای تقلبی و بدون مجوز به راحتی می‌توانند فعالیت خود را ادامه دهند.
- تقاضای بیش از حد: تقاضای بیش از حد از داروهایی که ممکن است در بعضی از موارد بدون نسخه پزشکی قابل خریداری باشند، می‌تواند تولید داروهای تقلبی را تشویق کند. این مسئله معمولاً در مواردی رخ می‌دهد که بیماران به دلیل هزینه زیاد دارو، به دنبال راه‌حل‌های دیگری برای تهیه دارو هستند.
- نقص در سیستم قانونی: نقص در سیستم قانونی و نظارت بر فعالیت‌های تولیدی و فروشی داروها، می‌تواند به عنوان یکی دیگر از عوامل تولید و فروش داروهای تقلبی باشد. در بسیاری از کشورها، سیستم نظارت بر فعالیت‌های تولیدی و فروشی داروها ناکافی است و به همین دلیل، تولیدکنندگان داروهای تقلبی و بدون مجوز به راحتی می‌توانند فعالیت خود را ادامه دهند.
- تأمین مواد اولیه نامناسب: این مورد نیز یکی دیگر از علل عمده تولید و فروش داروهای تقلبی است. تولیدکنندگان داروهای تقلبی، ممکن است از مواد اولیه نامناسب و یا با کیفیت پایین استفاده کنند. این مواد اولیه، ممکن است باعث بروز عوارض جانبی و خطرناک در بیماران شوند.

۱-۲. پیامدهای تولید و فروش داروهای تقلبی بر جامعه

تولید و فروش داروهای تقلبی می‌تواند پیامدهای جدی و خطرناکی برای سلامت عمومی داشته باشد. برخی از پیامدهای این عملیات شامل موارد زیر می‌باشد:

- خطر برای سلامت عمومی: داروهای تقلبی و ممکن است حاوی مواد شیمیایی خطرناک، دوز نامناسب، مواد نامناسب و ... باشد که می‌تواند منجر به عوارض جانبی جدی و گاهی بیماری و مرگ شود.
- افزایش مقاومت به داروهای اصلی: استفاده از داروهای تقلبی می‌تواند منجر به افزایش مقاومت بیماری‌ها به داروهای اصلی شود و در نتیجه درمان بیماری‌ها دچار مشکل خواهد شد.
- تضعیف بازار دارو: تولید و فروش داروهای تقلبی می‌تواند به تضعیف بازار دارو و کاهش اعتماد مردم به سیستم بهداشتی و درمانی منجر شود.
- فشار بر سیستم بهداشتی و درمانی: استفاده از داروهای تقلبی می‌تواند باعث بار زیادی بر سیستم بهداشتی و درمانی شود زیرا بیماران ناشی از عوارض این داروها نیاز به درمان دارند.
- ایجاد ذهنیت منفی نسبت به برند اصلی در میان مشتریان: تولید و فروش داروهای تقلبی می‌تواند به تأثیر منفی بر تصویر برند داروسازی منجر شود. این عمل باعث کاهش اعتماد مشتریان به برند و کاهش فروش داروهای قانونی می‌شود.
- به‌طور کلی، تولید و فروش داروهای تقلبی برای سلامت عمومی بسیار خطرناک است و باید به شدت مورد توجه قرار گیرد. در ادامه به بررسی راه‌های شناسایی داروهای تقلبی و راهکارهای مقابله با این جرم خواهیم پرداخت.

۱-۳. راه‌های شناسایی داروهای تقلبی

شناسایی داروهای تقلبی به‌عنوان یکی از اولویتهای اصلی در حوزه بهداشت و درمان مطرح است. این مسئله، نه تنها می‌تواند به حفاظت از سلامتی عمومی کمک کند، بلکه به صنعت داروسازی و نظام بهداشتی و درمانی نیز کمک می‌کند تا بهبود یابند و اعتماد مشتریان به سیستم بهداشتی و درمانی بهبود یابد. راه‌های شناسایی داروهای تقلبی شناسایی داروهای تقلبی یک چالش بزرگ در صنعت داروسازی است و برای مقابله با آن، روش‌های متنوعی وجود دارد. در ادامه به بررسی برخی از این روش‌ها می‌پردازیم.

۱-۳-۱. استفاده از فناوری‌های نوین

با توجه به روند روزافزون استفاده از داروهای تقلبی در سراسر جهان، نیاز به راهکارهای جدیدتر و مؤثرتر برای شناسایی این داروها وجود دارد. یکی از راهکارهای مؤثر در این زمینه، استفاده از فناوری‌های نوین است. در ادامه، به بررسی برخی از این فناوری‌ها و کاربردهای آن‌ها در شناسایی داروهای تقلبی پرداخته می‌شود.

- بارکدهای دو بعدی: بارکدهای دو بعدی، به‌عنوان یکی از فناوری‌های پرکاربرد در شناسایی داروهای تقلبی، می‌تواند به‌عنوان یکی از راهکارهای مؤثر در این زمینه مطرح شود. با استفاده از بارکدهای دو بعدی، می‌توان اطلاعات دقیقی را در مورد محصولات دارویی، از جمله شماره سریال، تاریخ تولید و تاریخ انقضا ارائه داد. همچنین این فناوری، قابلیت ردیابی داروها را نیز افزایش می‌دهد.

- نانو سنسورها: با استفاده از این فناوری، می‌توان داروهای تقلبی را با دقت بالا شناسایی کرد. این فناوری، بر اساس بافت محصولات دارویی، تغییراتی را در سیگنال‌های الکتریکی تولید می‌کند که می‌تواند به‌عنوان یک اثر اثبات‌کننده برای شناسایی محصولات تقلبی استفاده شود.

- بلاکچین: با استفاده از بلاکچین، می‌توان اطلاعات دقیقی را در مورد محصولات دارویی، از جمله شماره سریال، تاریخ تولید و تاریخ انقضا ارائه داد. همچنین این فناوری، قابلیت ردیابی داروها را نیز افزایش می‌دهد.

- تست‌های شیمیایی: با استفاده از تست‌های شیمیایی، می‌توان محتوای داروهای تقلبی و بدون مجوز را شناسایی کرد و با استفاده از این اطلاعات، داروهای تقلبی را با دقت بالا شناسایی کرد.

- تجهیزات تصویربرداری: با استفاده از این تجهیزات، می توان تصاویر داروهای قلبی و بدون مجوز را ثبت کرد و با استفاده از این تصاویر، داروهای قلبی را با دقت بالا شناسایی کرد.
 - محاسبات آماری: با استفاده از این روش، می توان الگوهای مشابه در مورد داروهای قلبی و بدون مجوز را شناسایی کرد و با استفاده از این الگوها، داروهای قلبی را با دقت بالا شناسایی کرد.
 - تحلیل داده های خام: با استفاده از این روش، می توان داده های خام در مورد داروهای قلبی و بدون مجوز را تحلیل کرد و با استفاده از این اطلاعات، داروهای قلبی را با دقت بالا شناسایی کرد.
- به طور کلی، استفاده از فناوری های نوین در شناسایی داروهای قلبی، می تواند به عنوان یکی از راهکارهای مؤثر و پر کاربرد در این زمینه مطرح شود. مزایای استفاده از این فناوری ها شامل دقت بالا، سرعت بیشتر، افزایش امنیت و کاهش هزینه ها است.
- ۱-۳-۲. تشکیل تیم های تحقیقاتی

تشکیل تیم های تحقیقاتی برای شناسایی داروهای قلبی، از تعدادی از کارشناسان و متخصصان در حوزه های مختلف، مانند شیمی، داروسازی، فیزیک، ریاضیات و علوم کامپیوتر، تشکیل شده است. این تیم ها، با همکاری و تعامل با یکدیگر، برای شناسایی داروهای قلبی و بدون مجوز، از روش ها و فناوری های مختلف استفاده می کنند. یکی از اصلی ترین وظایف تیم های تحقیقاتی، تعیین و تشخیص ویژگی های شیمیایی و فیزیکی داروهای قلبی و بدون مجوز است. به بیان دیگر، این تیم ها باید توانایی شناسایی و تفکیک داروهای قلبی و بدون مجوز را داشته باشند. برای این منظور، آزمایش های شیمیایی، تجهیزات تصویربرداری، محاسبات آماری و تحلیل داده های خام به کار گرفته می شوند. علاوه بر تشخیص داروهای قلبی، تیم های تحقیقاتی باید بتوانند به دنبال ردیابی مسیر و مبدأ داروهای قلبی باشند. برای این منظور، از روش های مختلفی مانند تحلیل جریان دارو، جستجوی پایگاه های داده و تکنیک های مختلف تحلیل داده استفاده می شود. با توجه به اهمیت شناسایی داروهای قلبی در حوزه سلامت، تشکیل تیم های تحقیقاتی برای شناسایی داروهای قلبی، به عنوان یکی از راهکارهای مؤثر در این زمینه، مورد توجه ویژه قرار گرفته است. به عنوان نمونه، سازمان غذا و داروی آمریکا (FDA)، برای شناسایی داروهای قلبی و بدون مجوز، از تیم های تحقیقاتی با تخصص های مختلف استفاده می کند. علاوه بر آن، سازمان ها و شرکت های دارویی نیز از تیم های تحقیقاتی برای مقابله با داروهای قلبی استفاده می کنند.

۱-۳-۳. استفاده از تکنولوژی بلورشناسی

تکنولوژی بلور شناسی، فناوری ای است که برای شناسایی ساختار دقیق مولکول ها و ترکیبات شیمیایی به کار می رود. در این تکنولوژی، نمونه ای از ترکیب شیمیایی به صورت بلوری به وجود می آید و با استفاده از دستگاه های بلور شناسی، ساختار دقیق آن ترکیب شناسایی می شود. استفاده از تکنولوژی بلور شناسی برای شناسایی داروهای قلبی، بر اساس این اصل کار می کند که داروهای قلبی بر اساس فرآیند تولید آن ها، با ساختار شیمیایی متفاوتی نسبت به داروهای اصلی تولید می شوند. به عنوان مثال، ترکیباتی که در داروهای قلبی به کار می روند، ممکن است با ترکیبات بدیل که هیچ ارتباطی با دارو اصلی ندارند، جایگزین شوند. در این راستا، با تولید نمونه های بلوری از داروهای اصلی و قلبی، تفاوت در ساختار دو ترکیب شیمیایی با استفاده از دستگاه های بلور شناسی شناسایی می شود. با تشخیص این تفاوت، می توان داروهای قلبی را از داروهای اصلی تشخیص داد. علاوه بر شناسایی داروهای قلبی، تکنولوژی بلور شناسی می تواند به شناسایی داروهای که در فرآیند تولید آن ها خطا رخ داده باشد و دارای خواص نادرست باشند، کمک کند. همچنین، این فناوری به شناسایی داروهایی که در فرآیند انبارداری و حمل و نقل آن ها به شکل ناصحیح مورد استفاده قرار گرفته اند، نیز کمک می کند. در نتیجه، استفاده از تکنولوژی بلور شناسی می تواند به شناسایی دقیق داروهای قلبی و جلوگیری از عوارض جانبی و خطراتی که ناشی از مصرف آن ها می شود، کمک کند.

۱-۳-۴. تحلیل بسته بندی

بسته‌بندی دارو، شامل تمامی جزئیات مربوط به دارو مانند نام تجاری، تاریخ انقضا، شماره دسته بندی و کد بسته بندی است. این اطلاعات می‌تواند به‌عنوان شاخصی برای شناسایی داروهای تقلبی و اصلی مورد استفاده قرار گیرد. به‌عنوان مثال، تغییر در بسته‌بندی دارو، ممکن است نشان دهنده تقلب در دارو باشد. داروهای تقلبی معمولاً به دلیل اینکه از مواد کم‌کیفیت استفاده می‌کنند، بسته‌بندی بدیل و نامتناسبی دارند. اگر بسته‌بندی دارو به وضوح نامشخص باشد، ممکن است نشان دهنده تقلب در دارو باشد. همچنین، بررسی بسته‌بندی داروها برای شناسایی داروهای تقلبی می‌تواند به شناسایی سریع داروهایی که در فرآیند تولید آن‌ها خطا رخ داده باشد و دارای خواص نادرست باشند، کمک کند. به‌عنوان مثال، اگر تاریخ انقضای یک دارو به طور قابل توجهی کوتاهتر از زمان استفاده نهایی از آن باشد، ممکن است نشان دهنده تقلب در دارو باشد. همچنین، بررسی بسته‌بندی داروها می‌تواند به شناسایی داروهایی که در فرآیند انبارداری و حمل و نقل آن‌ها به شکل ناصحیح مورد استفاده قرار گرفته‌اند، نیز کمک کند. به‌عنوان مثال، اگر بسته‌بندی یک دارو در فرآیند حمل و نقل آن خراب شده باشد، ممکن است دارای خطراتی برای استفاده باشد. با توجه به اینکه داروهای تقلبی ممکن است برای فروش در بازارهای سیاه و یا از طریق فروشگاه‌های آنلاین به فروش برسند، بسته‌بندی داروها می‌تواند به‌عنوان شاخصی برای شناسایی این داروها مورد استفاده قرار گیرد. بنابراین، بررسی بسته‌بندی داروها می‌تواند به شناسایی دقیق داروهای تقلبی و جلوگیری از عوارض جانبی و خطراتی که ناشی از مصرف آن‌ها می‌شود، کمک کند.

۱-۳-۵. استفاده از روش‌های تحلیل آماری

روش‌های تحلیل آماری، می‌توانند به شناسایی داروهای تقلبی کمک کنند. برای مثال، یکی از روش‌های تحلیل آماری، تحلیل عاملی است. در این روش، می‌توان با بررسی ویژگی‌های مختلف داروها، از جمله ویژگی‌های بسته‌بندی، شناسایی داروهای تقلبی را تسهیل کرد. به‌عنوان مثال، اگر یک دارو با بسته‌بندی نامناسب عرضه شود، این ممکن است نشانگر تقلب در دارو باشد. رگرسیون لجستیک نیز یکی دیگر از روش‌های تحلیل آماری است که می‌تواند به شناسایی داروهای تقلبی کمک کند. در این روش، می‌توان با بررسی اطلاعات مرتبط با دارو، از جمله ویژگی‌های بسته‌بندی و شماره دسته بندی، شناسایی داروهای تقلبی را تسهیل کرد. به‌عنوان مثال، اگر شماره دسته بندی یک دارو با شماره دسته بندی اصلی آن مطابقت نداشته باشد، این ممکن است نشانگر تقلب در دارو باشد. یکی دیگر از روش‌های تحلیل آماری، روش تحلیل پوششی داده‌ها است. در این روش، می‌توان با بررسی الگوهای موجود در داده‌های مربوط به داروها، شناسایی داروهای تقلبی را تسهیل کرد. به‌عنوان مثال، اگر در مقایسه با داروهای اصلی، الگوی مصرف یک دارو به شکل غیرطبیعی باشد، این ممکن است نشانگر تقلب در دارو باشد. روش‌های تحلیل آماری، با تحلیل و بررسی داده‌های مرتبط با داروها، می‌توانند به شناسایی داروهای تقلبی کمک کنند. این روش‌ها، از جمله تحلیل عاملی، رگرسیون لجستیک و تحلیل پوششی داده‌ها هستند. با استفاده از این روش‌ها، می‌توان به شناسایی داروهای تقلبی با دقت بالا و بهبود کیفیت و امنیت داروها کمک کرد. در کل، برای شناسایی داروهای تقلبی و بدون مجوز، باید از رویکردهای چندگانه و هماهنگ با تمامی ارگان‌های ذیربط و جوامع بین‌المللی استفاده شود.

۱-۴-۴. راهکارهای مقابله با تولید و فروش داروهای تقلبی و افزایش سلامت جامعه

همانطور که گفته شد تولید و فروش داروهای تقلبی و بدون مجوز، خطری جدی برای سلامت عمومی دارد و می‌تواند باعث بروز عوارض جانبی خطرناک، ایجاد مقاومت به دارو، افزایش هزینه درمان، تضعیف سیستم اقتصادی و افزایش شیوع بیماری‌ها شود. برای مقابله با این مشکل، راهکارهایی مانند تقویت نظارت بر تولید و فروش داروها، توسعه سیستم‌های شناسایی و ردیابی دارو، افزایش آگاهی، تأمین دارو و همکاری بین دولت، صنعت داروسازی و سایر نهادهای مرتبط ارائه شده است. اعمال این راهکارها می‌تواند به حفاظت از سلامت عمومی، کاهش هزینه درمان، افزایش اطمینان مصرف‌کنندگان، تقویت صنعت داروسازی، تقویت نظام بهداشتی و درمانی و رفع نیاز مصرف‌کنندگان کمک کند. در ادامه به بررسی این موارد می‌پردازیم.

۱-۴-۱. تشدید نظارت و بازرسی

در این روش، نهادهای مسئول مثل سازمان غذا و دارو و سایر نهادهای دولتی، به صورت مداوم و فشرده نظارت بر کلیه فرآیندهای تولید، توزیع و فروش داروها را انجام می دهند. این نظارت شامل بررسی مراحل تولید، توزیع، نگهداری و آزمایش داروها توسط آزمایشگاه های معتبر و مستقل است. برای این منظور، نهادهای مسئول می توانند از روش های مختلفی مانند بازرسی تصادفی و یا انتخابی، بازرسی فروشگاه ها، آزمایش داروها و بررسی مدارک مرتبط با تولید و فروش داروها استفاده کنند. برای این منظور، باید نیروی انسانی مورد نیاز برای نظارت و بازرسی بر بازار تأمین شود و از تکنولوژی های مدرنی مانند اسکنرهای قابل حمل برای شناسایی داروهای تقلبی استفاده شود. علاوه بر این، باید برنامه های آموزشی برای بازرسان و ناظران تدوین شود تا بتوانند به طور کامل داروهای تقلبی را شناسایی کنند و اقدامات لازم را برای مقابله با آنها انجام دهند.

۱-۴-۲. افزایش آگاهی عمومی در زمینه داروهای تقلبی یا بدون مجوز

با توجه به اینکه بسیاری از افراد قادر به شناسایی داروهای تقلبی نیستند و در بسیاری از موارد به دلیل عدم آگاهی و اطلاع از خطرات مصرف داروهای تقلبی، ممکن است از آنها استفاده کنند، افزایش آگاهی عمومی در این زمینه می تواند به بهبود سلامت جامعه کمک کند. برای افزایش آگاهی عمومی در زمینه داروهای تقلبی می توان از روش های مختلفی مثل برگزاری کمپین های آگاهی بخشی، ارائه اطلاعات در مراکز بهداشتی، برگزاری کنفرانس ها و سمینارها، تدوین محتوای آموزشی، ارائه پرسش و پاسخ های مرتبط، توزیع بروشورهای آموزشی و توسعه برنامه های آموزشی در مدارس و دانشگاه ها استفاده کرد.

۱-۴-۳. بررسی دقیق مجوزهای تولید و عرضه داروها

بررسی دقیق مجوزهای تولید و عرضه داروها، به منظور اطمینان از اینکه داروهایی که به بازار عرضه می شوند دارای مجوزهای لازم هستند، انجام می شود. برای این منظور، نهادهای مختلف مانند سازمان غذا و دارو، سازمان تنظیم مقررات دارویی و دفاتر بررسی مجوزهای دارویی در کشورهای مختلف، مسئول بررسی و تأیید مجوزهای تولید و عرضه داروها هستند. بررسی مجوزهای تولید و عرضه داروها با روش های مختلفی انجام می شود. برخی از این روش ها عبارتند از: بررسی مستندات، بازدید از کارخانه های تولید دارو، آزمایش های کنترل کیفیت، بازرسی های غیرمستقیم، آزمایش های کیفیتی، ارزیابی کلینیکی و ساماندهی و پایش بازار.

۱-۴-۴. همکاری با نهاد های قضایی

سازمان های مربوط به سلامت می توانند با نهادهای قضایی مانند پلیس، ادارات گمرکی و دادستانی همکاری کنند تا در برابر تولید و فروش داروهای تقلبی یا بدون مجوز، اقدامات لازم انجام شود، مانند بازرسی کارخانه های تولید دارو، تعقیب و دستگیری تولیدکنندگان و فروشندگان داروی تقلبی و بی مجوز و توقیف داروهای قاچاق و تقلبی

۱-۴-۵. تشویق شرکت های تولید کننده داروهای اصلی

تشویق شرکت های تولید کننده داروهای اصلی به عنوان یکی از راه های مؤثر در مقابله با جرائم تولید و فروش داروهای تقلبی، بسیار حائز اهمیت است. این تشویق ها می توانند شامل ارائه تسهیلات مالی، تخفیفات مالیاتی، افزایش اعتبار و سایر امتیازات باشند که باید به شرکت هایی که به صورت قانونی مبادرت به تولید داروهای اصلی می نمایند اعطا شوند. با ارائه چنین تسهیلاتی، این شرکت ها به افزایش تولید داروهای اصلی ترغیب می شوند. این امر به دو دلیل می تواند به کاهش تولید و فروش داروهای تقلبی منجر شود. اولاً، با افزایش تولید داروهای اصلی، تقاضای مصرف کنندگان از داروهای تقلبی کاهش می یابد. دوماً، با افزایش تولید داروهای اصلی، رقابت در بین شرکت های تولید کننده افزایش می یابد که بهبود کیفیت داروها و کاهش قیمت آنها را به دنبال دارد. از این رو، تشویق شرکت های تولید کننده داروهای اصلی می تواند به عنوان یکی از راه های مؤثر در مقابله با تولید و فروش داروهای تقلبی مطرح شود.

۱-۴-۶. تشدید مجازات ها

تشدید مجازات ها در برابر جرم تولید و فروش داروهای تقلبی، یکی از راهکارهایی است که می تواند در کاهش این نوع فعالیت ها مؤثر باشد. برای مثال، تشدید مجازات ها می تواند باعث افزایش ترس افراد از انجام جرم و کاهش انگیزه آنها برای ادامه

فعالیت‌های غیرقانونی شود. به علاوه، تشدید مجازات‌ها می‌تواند باعث افزایش هزینه‌های اقتصادی برای تولیدکنندگان و فروشندگان داروهای تقلبی و بدون مجوز شود و به این ترتیب، از تولید و فروش این نوع داروها کاسته شود. علاوه بر این، تشدید مجازات‌ها می‌تواند باعث افزایش همکاری مردم در گزارش فعالیت‌های غیرقانونی شود. به‌طور کلی، تشدید مجازات‌ها می‌تواند به‌عنوان یکی از راهکارهای مؤثر در مقابله با تولید و فروش داروهای تقلبی و بدون مجوز دیده شود، اما این راهکار به تنهایی کافی نیست و باید با راهکارهای دیگری مانند افزایش آگاهی‌بخشی و همکاری با سایر کشورها همراه شود. در واقع، برای مقابله با این مشکل، رویکردهای چندگانه و هماهنگ با تمامی ارگان‌های ذیربط و جوامع بین‌المللی لازم است.

۴-۷. همکاری با سایر کشورها

همکاری با سایر کشورها، به‌عنوان یکی از راهکارهای مقابله با تولید و فروش داروهای تقلبی، شامل تبادل اطلاعات و مستندات مربوط به تولید و فروش داروهای تقلبی، هماهنگی در تعیین استانداردها، تبلیغات و آگاهی بخشی در مورد خطرات استفاده از داروهای تقلبی، و همکاری در تشخیص و تعیین مقصد داروهای تقلبی می‌باشد. به‌طور کلی، همکاری با سایر کشورها می‌تواند در بهبود شناسایی و مبارزه با تولید و فروش داروهای تقلبی و بدون مجوز در سطح بین‌المللی مؤثر باشد. کشور ما نیز در زمینه همکاری با کشورهای دیگر در مبارزه با تولید و فروش داروهای تقلبی و بدون مجوز، فعالیت‌هایی انجام داده است. به‌عنوان مثال، ایران عضو سازمان بهداشت جهانی (WHO) و سازمان همکاری‌های اقتصادی (ECO) است و در این چارچوب با سایر کشورها در تعیین و تعمیم استانداردهایی که برای تولید و فروش داروهای اصلی و مجوزدار لازم است، هماهنگی کرده است.

۲. تبلیغات نادرست در مورد داروها و محصولات بهداشتی

تبلیغات نادرست در مورد داروها و محصولات بهداشتی یکی از موضوعات حائز اهمیت در حوزه سلامت عمومی است. تبلیغات نادرست ممکن است باعث ترویج محصولات نامناسب و خطرناک شود و به سلامتی مصرف‌کنندگان آسیب بزند. اولین گام در تشخیص تبلیغات نادرست، تعریف دقیق و مشخص آن است. تبلیغات نادرست به معنای تبلیغاتی است که در آن ادعاهای نادرست و غلط درباره محصول مورد نظر مطرح می‌شود. این ادعاها ممکن است شامل ادعاهایی درباره خواص درمانی، اثرات جانبی، ارتباط با بیماری‌های مختلف یا دیگر ادعاهایی باشد که ناشی از آن مصرف‌کننده به اشتباه بیفتد. علاوه بر این، تبلیغات نادرست می‌تواند به سلامتی عمومی آسیب بزند. در بسیاری از موارد، تبلیغات نادرست می‌تواند باعث مصرف غیرضروری داروها و محصولات بهداشتی شود و به این ترتیب به صرفه‌جویی در هزینه‌های سلامتی و پیشگیری از بیماری‌هایی که می‌توانند با تغذیه و سبک زندگی سالم پیشگیری شوند، ضربه بزند. بنابراین تبلیغات نادرست درباره داروها و محصولات بهداشتی یکی از موضوعاتی است که باید جدی گرفته شود. به دلیل اینکه این موضوع سلامتی عمومی را تهدید می‌کند، از طرفی دیگر، زمانی که این تبلیغات توسط شرکت‌های تولید کننده یا توزیع کننده صورت گیرد، ممکن است باعث جرایمی شود که قابل تحمل نیستند. بنابراین، از کنترل و مقابله با تبلیغات نادرست درباره داروها و محصولات بهداشتی بسیار حائز اهمیت است. بسیاری از کشورها، از جمله ایران، قوانین سختگیرانه‌ای برای کنترل تبلیغات نادرست درباره داروها و محصولات بهداشتی دارند. در این قوانین، شرکت‌های تولید کننده موظف به ارائه اطلاعات دقیق و کامل درباره محصولات خود هستند و نباید از تبلیغاتی استفاده کنند که ممکن است اطلاعات نادرستی را درباره محصولاتشان منتشر کنند. همچنین، در صورتی که تبلیغات نادرست در مورد داروها و محصولات بهداشتی توسط شرکت‌های تولید کننده یا توزیع کننده صورت گیرد، می‌تواند باعث جرایمی شود که تحت عنوان "تقلب تجاری" یا "تبلیغات نادرست" شناخته می‌شود. مطابق ماده ۷ قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان و ماده یک قانون ممنوعیت تبلیغات و معرفی محصولات و خدمات غیرمجاز و آسیب رسان به سلامت در رسانه‌های ارتباط جمعی داخلی و بین‌المللی و فضاهای مجازی مصوب ۱۳۹۷/۰۳/۲، توزیع هرگونه اطلاعات نادرست و تبلیغ خلاف واقع در مورد مواد و فرآورده‌های دارویی، خوراکی، آرایشی، گیاهی، طبیعی، مکمل، تجهیزات پزشکی و خدمات سلامت از طریق رسانه‌های داخلی و خارجی و فضای مجازی، ممنوع و جرم شناخته شده است. این نوع تبلیغات، می‌تواند مخاطب را گمراه کند و فریب بدهد و در صورت تخلف، مجازاتی شامل حبس یا جزای نقدی درجه شش و محرومیت از فعالیت شغلی و اجتماعی مرتبط برای دو تا پنج سال،

برای متخلفین تعیین شده است. همچنین، در صورت وارد شدن خسارت به مصرف‌کننده، مجازات نقدی به میزان دو تا پنج برابر خسارت وارده نیز اعمال خواهد شد. البته لازم به ذکر است در صورتی که مرتکب این جرم یکی از شرکت‌های توزیع‌کننده داروهای فاسد یا داروهای با تاریخ مصرف کوتاه و یا منقضی شده که مخالف آیین‌نامه مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد مطابق تبصره ۴ ماده ۱۴ قانون مربوط بقرارات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی (اصلاحی ۱۳۹۹/۱۱/۰۸ مصوب کمیسیون قضایی) با رعایت شرایط و امکانات خاطی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب شرکت مربوطه علاوه بر جبران خسارات وارده به پرداخت جریمه نقدی مطابق ماده مذکور محکوم و پروانه مسئول فنی با توجه به رأی کمیسیون قانونی مربوطه از یک تا شش ماه به حالت تعلیق در خواهد آمد.

۱-۲. علل وقوع جرم تبلیغات نادرست در مورد داروها و محصولات بهداشتی

تبلیغات در مورد داروها و محصولات بهداشتی برای جذب مشتریان و افزایش فروش، یکی از روش‌های مهم بازاریابی است. باین‌حال، در برخی موارد شرکت‌های تولیدکننده و توزیع‌کننده، به دنبال جذب مشتریان بیشتر هستند و از تبلیغات نادرست و گمراه‌کننده استفاده می‌کنند. این موضوع باعث شده است که بسیاری از مردم به دنبال خرید محصولاتی باشند که در واقع نیازشان را برطرف نمی‌کنند یا حتی به سلامت آن‌ها آسیب می‌زند. علل وقوع جرم تبلیغات نادرست در مورد داروها و محصولات بهداشتی متنوع و گاهی پیچیده هستند. هرچند تلاش برای جذب مشتریان بیشتر یکی از علل اصلی وقوع این جرم است، اما فشار رقابتی بین شرکت‌ها، فرصت‌های بازار، نداشتن اطلاعات کافی و فرهنگ جامعه نیز می‌توانند از دیگر دلایل وقوع این جرم باشند.

۲-۲. پیامدهای تبلیغات نادرست در مورد داروها و محصولات بهداشتی بر جامعه

تبلیغات نادرست و نامناسب در مورد داروها و محصولات بهداشتی، می‌تواند پیامدهای جدی برای سلامت عمومی داشته باشد. این پیامدها شامل افزایش خطرات جانبی ناشی از مصرف نادرست و نامناسب داروها، افزایش هزینه‌های درمانی برای بیماران و افزایش فشار بر سیستم بهداشت عمومی می‌باشد. همچنین، تبلیغات نادرست می‌تواند باعث ایجاد اعتقادات غلط و ناصحیح در مورد محصولات بهداشتی شود و به‌طور کلی، باعث تضعیف سطح آگاهی و اطلاعات عمومی در این زمینه می‌شود. به همین دلیل، ارائه اطلاعات صحیح و دقیق در مورد داروها و محصولات بهداشتی و جلوگیری از تبلیغات نادرست، اساساً اساسی برای حفظ سلامت عمومی می‌باشد.

۳-۲. راه‌های شناسایی تبلیغات نادرست در مورد داروها و محصولات بهداشتی

شناسایی تبلیغات نادرست در مورد داروها و محصولات بهداشتی می‌تواند با استفاده از روش‌های مختلفی انجام شود. برخی از این روش‌ها عبارت‌اند از:

- بررسی منابع: بررسی منابع تبلیغاتی می‌تواند راهی مؤثر برای شناسایی تبلیغات نادرست باشد. این شامل بررسی سایت‌های اینترنتی، تبلیغات تلویزیونی و رادیویی، مجلات و روزنامه‌ها و دیگر رسانه‌های تبلیغاتی است.
- بررسی محتوای تبلیغات: بررسی محتوای تبلیغات می‌تواند به شناسایی نوع تبلیغات نادرست کمک کند. این شامل بررسی ادعاهای غیرقابل اثبات، تصاویر ترسناک و گمراه‌کننده، ادعاهای شفابخشی بدون دلیل قوی و ادعاهای خلاف واقعیت است.
- مطالعه نظرات مشتریان: بررسی نظرات و تجربیات مشتریان می‌تواند راهی برای شناسایی تبلیغات نادرست باشد. در این روش، می‌توان از وبسایت‌هایی استفاده کرد که نظرات و تجربیات مصرف‌کنندگان را پیرامون محصولات ردیابی می‌کنند.
- مطالعه مواد تبلیغاتی: بررسی مواد تبلیغاتی می‌تواند به شناسایی نوع تبلیغات نادرست کمک کند. این شامل بررسی متن‌ها، تصاویر، فیلم‌ها، بنرها و دیگر اجزای تبلیغاتی است.
- بررسی مجوزها: تمام داروها و محصولات بهداشتی باید مجوز از سازمان‌های مربوطه برای ورود به بازار و فروش دریافت کنند. بررسی مجوزهای صادر شده برای داروها و محصولات بهداشتی می‌تواند راهی برای شناسایی تبلیغات نادرست باشد.

به‌طور کلی، شناسایی تبلیغات نادرست در مورد داروها و محصولات بهداشتی نیازمند توجه به جزئیات و آگاهی از مقررات و قوانین مربوط به بازار دارو و محصولات بهداشتی است.

۲-۴. راهکارهای مقابله با تبلیغات نادرست در مورد داروها و محصولات بهداشتی و افزایش سلامت جامعه
تبلیغات نادرست و نامناسب در مورد داروها و محصولات بهداشتی، می‌تواند پیامدهای جدی برای سلامت عمومی داشته باشد. این پیامدها شامل افزایش خطرات جانبی ناشی از مصرف نادرست و نامناسب داروها، افزایش هزینه‌های درمانی برای بیماران و افزایش فشار بر سیستم بهداشت عمومی می‌باشد. همچنین، تبلیغات نادرست می‌تواند باعث ایجاد اعتقادات غلط و ناصحیح در مورد محصولات بهداشتی شود و به‌طور کلی، باعث تضعیف سطح آگاهی و اطلاعات عمومی در این زمینه می‌شود. به همین دلیل، ارائه اطلاعات صحیح و دقیق در مورد داروها و محصولات بهداشتی و جلوگیری از تبلیغات نادرست، اساساً اساسی برای حفظ سلامت عمومی می‌باشد. لازم به ذکر است تقویت نظام مجوزدهی برای کاهش تبلیغات نادرست بدین صورت است که سازمان‌های مربوطه باید مجوزهای صادر شده را با دقت بیشتری بررسی کرده و از ارائه مجوز به شرکت‌هایی که به موجب مقررات، نباید مجوز دریافت کنند، خودداری کنند.

۳. خرید و فروش غیر مجاز دارو

خرید و فروش غیر مجاز داروها به‌عنوان یکی از مشکلات جدی در حوزه سلامت و بهداشت عمومی، در سطح جهانی مورد توجه ویژه قرار گرفته است. این مسئله در حال حاضر به یکی از بزرگترین چالش‌هایی تبدیل شده است که مراکز و نهادهای مسئول در حوزه سلامت در تمام دنیا با آن درگیر هستند. خرید و فروش غیر مجاز داروها به معنای خرید و فروش داروهایی است که تأیید نشده‌اند و یا در دسترس قرار ندارند. این داروها ممکن است دارای مواد شیمیایی و یا مواد مخدر و مخدر شبیه به داروهای مصرفی باشند و ممکن است باعث بروز عوارض جدی برای سلامتی افراد شوند. علاوه بر این، خرید و فروش داروهای تقلبی و غیر مجاز می‌تواند به دلیل عدم خریداری از منابع معتبر، باعث رشد اقتصاد زیرزمینی و فعالیت‌های غیرقانونی شود که به طور غیرمستقیم منجر به افزایش جرم و جنایت در جامعه می‌شود. از دیگر مشکلات مرتبط با خرید و فروش غیر مجاز داروها، قابلیت انتشار آسان این داروها در فضای مجازی است. با توجه به رشد فناوری و اینترنت، فروشندگان غیرمجاز داروها می‌توانند به راحتی از فضای مجازی برای فروش داروهای خود استفاده کنند و به سرعت بازار خود را گسترش دهند. از آنجا که خرید و فروش غیر مجاز داروها باعث بروز مشکلات بسیاری می‌شود، بسیاری از کشورها تلاش می‌کنند به طرق مختلفی برای مقابله با این مشکل اقدام کنند. در کشور ما نیز مرتکبین جرم خرید و فروش غیر مجاز دارو به سه دسته تقسیم می‌شوند به طوری که مجازات‌های متفاوتی برای هر یک مطابق قانون پیش‌بینی شده است در ادامه به بررسی این موارد می‌پردازیم:

الف) افراد عادی: مطابق ماده ۳ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و داروئی و مواد خوردنی و آشامیدنی ((اصلاحی ۱۳۷۹/۱۲/۱۰)) در صورت داشتن محل کار بلافاصله محل کار او توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعطیل و به پرداخت جریمه نقدی مطابق ماده مذکور محکوم خواهد شد.

ب) مسئولین مراکز شناخت، تهیه و توزیع دارو و سایر مسئولین مندرج در ماده ۳ قانون مذکور: مطابق تبصره ۲ ماده ۳ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و داروئی و مواد خوردنی و آشامیدنی، در صورتی که هریک از دارندگان حرفه پزشکی و یا مسئولین مراکز ساخت، تهیه، توزیع و فروش دارو و تجهیزات و ملزومات پزشکی مبادرت به خرید و فروش غیرقانونی موارد فوق نمایند علاوه بر مجازات مقرر در ماده ۳ به محرومیت از اشتغال در حرفه مربوطه از یک تا ده سال مطابق ماده مربوطه محکوم خواهد شد.

پ) داروخانه‌ها: ماده ۱۳ قانون تعزیرات حکومتی امور بهداشتی و درمانی می‌دارد: «دارو باید دارای پروانه ساخت یا مجوز از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد و عرضه و فروش داروی فاقد پروانه ساخت یا مجوز ورود از طرف داروخانه جرم محسوب شده و متخلف به مجازات‌های زیر محکوم می‌گردد:

مرتب اول - اخطار کتبی و جمع‌آوری داروهای غیرمجاز.

مرتبہ دوم - جریمہ نقدی تا مبلغ یکصد هزار ریال و انعکاس مراتب در پرونده.

مرتبہ سوم - قطع سهمیه دارویی تا مدت سه ماه.

مرتبہ چهارم - تعطیل داروخانه تا مدت یک سال.»

به‌طور کلی، خرید و فروش غیر مجاز داروها به‌عنوان یکی از بزرگترین چالش‌های حوزه سلامت و بهداشت در دنیا، همچنان به‌عنوان یک مشکل جدی به شمار می‌رود که نیازمند تلاش‌های بیشتر و همکاری‌های فراگیر بین نهادها و سازمان‌های مختلف مسئول در حوزه سلامت است. در ادامه به بررسی دقیق‌تر این جرم و راهکارهای مقابله با آن می‌پردازیم.

۱-۳. علل وقوع جرم خرید و فروش غیر مجاز دارو

علل خرید و فروش غیر مجاز داروها ممکن است شامل موارد زیر باشد:

سودجویی: خرید و فروش داروهای غیر مجاز معمولاً به دلیل سودجویی انجام می‌شود و افرادی که در این کار دست دارند به دنبال سود بیشتر هستند.

- عدم تأمین داروی مورد نیاز: گاهی اوقات افراد به دنبال تأمین دارویی هستند که از طریق شبکه‌های معمول دسترسی به آن ندارند به طور مثال، در برخی کشورها، داروهایی که در کشورهای دیگر موجود هستند، در دسترس نیستند. بنابراین به دلیل عدم تأمین داروی مورد نیاز، به دنبال خرید داروهای غیر مجاز هستند.

- نداشتن پروانه تولید و توزیع: تولید و توزیع داروها نیازمند پروانه‌های معتبر و مجوزهای لازم از سازمان‌های مربوطه می‌باشد. گاهی اوقات افراد و شرکت‌هایی که به دنبال تولید و توزیع داروهای غیر مجاز هستند، به دلیل نداشتن پروانه‌های لازم، به خرید و فروش داروهای غیر مجاز می‌پردازند.

- اشتباه در تشخیص بیماری و درمان: برخی افراد به دلیل اشتباه در تشخیص بیماری و درمان، به دنبال استفاده از داروهای غیر مجاز هستند و به طور غیرقانونی به دنبال درمان بیماری خود هستند.

- فریب بیماران: برخی از داروهای غیرمجاز توسط تقلب‌گران به‌عنوان داروهای معالجه‌کننده بیماری‌های مختلف فروخته می‌شوند. این تقلب‌گران برای فروش داروهای خود به بیماران درمانی ناکارآمد و گاهی حتی خطرناک قول می‌دهند.

- عدم آگاهی از خطرات: بعضی افراد در مورد خطرات خرید و فروش داروهای غیرمجاز کاملاً آگاهی ندارند. آن‌ها فکر می‌کنند که داروهایی که از طریق فروشگاه‌های غیررسمی تهیه می‌شوند، به همان اندازه ایمن هستند که داروهایی که از طریق فروشگاه‌های رسمی تهیه می‌شوند.

- نیاز فوری به دارو: در برخی موارد، افراد به دلیل نیاز فوری به دارو، به داروهای غیرمجاز روی می‌آورند. به‌عنوان مثال، اگر یک فرد در روزهای تعطیل نیاز به یک داروی خاص داشته باشد و فروشگاه‌های رسمی بسته باشند، احتمالاً به فروشگاه‌های غیررسمی روی می‌آورد. در کل، خرید و فروش داروهای غیر مجاز به علل متعددی برمی‌گردد که باید برای جلوگیری از آن‌ها، توسط مراجع مسئول مورد نظر نظارت و کنترل صورت گیرد.

۲-۳. پیامدهای خرید و فروش غیر مجاز دارو

خرید و فروش غیر مجاز داروها می‌تواند پیامدهای جدی و خطرناکی برای سلامت عمومی داشته باشد. این داروها ممکن است شامل مواد شیمیایی خطرناک و ترکیبات نامناسب باشند که ممکن است باعث بروز عوارض جانبی در بیماران و حتی مرگ آن‌ها شود. علاوه بر این، این داروها معمولاً دارای کیفیت پایین و اثربخشی ضعیف هستند و ممکن است نتوانند به درمان بیماری‌ها کمک کنند. از طرف دیگر، فروشندگان داروهای غیر مجاز معمولاً از روش‌های نامناسب و تبلیغاتی فریبنده استفاده می‌کنند که می‌تواند به تضعیف اعتماد عمومی به صنعت داروسازی کشور منجر شود. در نتیجه، خرید و فروش داروهای غیر مجاز می‌تواند برای سلامتی افراد و همچنین صنعت داروسازی کشور، پیامدهای جدی و ناخوشایندی داشته باشد.

۳-۳. راهکارهای مقابله خرید و فروش غیر مجاز دارو و افزایش سلامت جامعه

همانطور که گفته شد خرید و فروش غیر مجاز دارو پیامدهای جدی و سنگینی برای سلامت جامعه در پی دارد بنابراین پیش‌بینی راهکارهایی برای مقابله با جرم خرید و فروش غیر مجاز دارو از اهمیت بسزایی برخوردار است، از جمله راهکارهایی که در این زمینه مطرح شده است می‌توان به فراهم کردن بستری مناسب برای دسترسی راحت به انواع داروها، برقراری نظارت مستمر بر محل‌های فروش دارو و اعمال مجازات‌های سخت برای فروشندگان غیرمجاز، الزام مردم به خرید دارو از داروخانه‌ها و مراکز مجاز، تشدید بازرسی‌های مرزی و گمرکی برای جلوگیری از قاچاق دارو، آموزش پزشکان، داروسازان و عموم مردم در خصوص خطرات و عوارض جانبی داروهای تقلبی و غیراستاندارد، افزایش همکاری بین المللی در اطلاع رسانی در خصوص کانال‌های توزیع و تأمین داروهای غیرمجاز، الزام تولیدکنندگان به اتخاذ تدابیر امنیتی برای جلوگیری از تقلب و سرقت دارو و مواد اولیه دارویی، ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی به‌منظور ثبت آمار و اطلاعات مربوط به داروهای تقلبی و قاچاق و اطلاع رسانی به مراجع قضایی و انتظامی مربوطه به‌منظور اقدامات بازدارنده و پیگیری‌های قانونی اشاره کرد.

۴. اخلال در نظام توزیع دارویی

سیستم توزیع دارویی یکی از مهمترین بخش‌های سیستم بهداشتی کشورهاست که باید به‌صورت مداوم و بهبود یافته در حال اجرا باشد. هدف این سیستم، توزیع دقیق و مطمئن داروها به بیماران است. با این حال، اخلال در نظام توزیع دارویی می‌تواند تأثیرات جدی روی سلامتی افراد و نظام بهداشتی داشته باشد. اخلال در نظام توزیع دارویی به معنای هرگونه خلل و اشکال در فرآیند توزیع داروها است. مطابق تبصره ۲ ماده ۳ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و داروئی و مواد خوردنی و آشامیدنی در صورتی که هریک از دارندگان حرفه پزشکی و یا مسؤولین مراکز ساخت، تهیه، توزیع و فروش دارو و تجهیزات و ملزومات پزشکی از توزیع و ارائه خدمات خودداری و یا موجب اخلال در نظام توزیع داروئی کشور شوند به مجازات جریمه نقدی و محرومیت از اشتغال در حرفه مربوطه از یک تا ده سال مطابق ماده مربوطه محکوم خواهد شد. این اخلال ممکن است به دلیل عدم تأمین منابع کافی برای تولید و توزیع دارو، نظارت نامناسب بر نظام توزیع دارویی، عدم رعایت قوانین و مقررات مربوط به تولید و توزیع دارو، و یا خطاهای انسانی در فرآیند توزیع داروها ایجاد می‌شود. تأثیرات اخلال در نظام توزیع دارویی بر سلامتی افراد می‌تواند بسیار جدی باشد. از جمله تأثیرات احتمالی آن می‌توان به استفاده از داروهای نامناسب یا مغشوش، تأخیر در درمان بیماری‌ها، بروز عوارض جانبی جدی و حتی مرگ بیمار اشاره کرد. به علاوه، اخلال در نظام توزیع دارویی می‌تواند تأثیرات جدی روی نظام بهداشتی داشته باشد و باعث افزایش هزینه‌های درمانی و کاهش بهره‌وری در سلامتی عمومی جامعه شود. با توجه به اینکه تأمین داروهای مورد نیاز جامعه از اهمیت بسیاری برخوردار است، لازم است که نظام توزیع دارویی به‌صورت مداوم پایش و بهبود یابد. برای این منظور، نیاز است تا ضوابط و مقررات مربوط به تولید و توزیع داروها رعایت شود و نظارت صحیح بر این فرآیند انجام شود. همچنین، باید به حفظ سطح دانش و توانایی کارکنان مربوط به نظام توزیع دارویی توجه شود و برای آن‌ها آموزش‌های لازم ارائه شود. به کارگیری فناوری‌های مناسب نیز می‌تواند در بهبود نظام توزیع دارویی مؤثر باشد. در ادامه به بررسی این موارد می‌پردازیم.

۴-۱. علل وقوع جرم اخلال در نظام توزیع دارویی

عوامل مختلفی می‌تواند به وقوع جرم اخلال در نظام توزیع دارویی منجر شود. برخی از این عوامل شامل کسب سود با استفاده از روشهای غیرقانونی، عدم رعایت قوانین و مقررات، فراوانی بازار سیاه، نظارت نامناسب، تقاضای بال برای داروهای خاص و بروز نواقص در نظام توزیع دارویی می‌باشد. این عوامل می‌توانند به افزایش ریسک‌های سلامتی برای مصرف‌کنندگان و کاهش کارآمدی درمانی منجر شوند. بنابراین، مبارزه با جرم اخلال در نظام توزیع دارویی باید به‌عنوان یکی از اولویت‌های سلامت عمومی در نظر گرفته شود.

۴-۲. پیامدهای جرم اخلال در نظام توزیع دارویی بر جامعه

این جرم می‌تواند باعث خطر جدی برای سلامت عمومی شود و مصرف داروهای تقلبی و بدون مجوز ممکن است به عوارض جانبی جدی منجر شود. همچنین، وجود داروهای تقلبی و بدون مجوز در بازار، می‌تواند باعث کاهش اعتماد به نظام سلامت

شود و به ضرر سیستم بهداشتی و درمانی کشور برساند. این جرم می‌تواند همچنین به کاهش درآمد دولت از مالیات‌های مربوط به صنعت دارو منجر شود و باعث تضعیف صنعت دارو و تخریب بازار رقابتی شود. برای مقابله با این مشکلات، نیاز به نظارت و قوانین سخت‌تر برای کنترل تولید و فروش داروهای تقلبی و بدون مجوز و همچنین توسعه پایگاه داده‌های موثق و استانداردهای کافی در صنعت دارو وجود دارد.

۳-۴. راهکارهای مقابله با جرم اختلال در نظام توزیع دارویی و بهبود سلامت جامعه

راهکارهای مقابله با جرم اختلال در نظام توزیع دارویی شامل توسعه پایگاه داده‌های موثق، عملیات نظارتی فعال، تشدید مجازات، ارتقای آموزش و آگاهی عمومی و همکاری بین‌المللی می‌باشد. برای مشاهده توضیحات بیشتر در این زمینه به موارد قبل مراجعه فرمایید.

۵. عرضه، نگهداری و فروش داروهای فاسد یا تاریخ مصرف گذشته

داروها برای درمان بیماری‌ها و حفظ سلامتی افراد استفاده می‌شوند و به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل در سلامت جامعه محسوب می‌شوند. با این حال، تهیه و توزیع داروهای فاسد یا تاریخ مصرف گذشته، مشکلی جدی در صنعت داروسازی است که می‌تواند تأثیرات منفی و جدی بر سلامت افراد داشته باشد. زمانی که یک ماده غذایی دچار تغییراتی شود و یا اینکه واکنش‌های شیمیایی در آن به‌صورتی به وقوع بپیوندد، به طوری که ارزش مصرفی آن کاملاً پایین آمده یا از بین رود در این صورت چنین ماده غذایی را فاسد می‌نامند، فساد یا توسط عوامل خارجی و یا در اثر مواد موجود در خود ماده قضایی ایجاد می‌شود (رکنی، ۱۴۰۰: ۶۵). داروهای فاسد به داروهایی گفته می‌شود که به دلیل تولید نامناسب، حمل و نقل نادرست یا نگهداری نامناسب، خراب شده‌اند. این داروها ممکن است مواد مضر را دارا باشند که می‌تواند به جای داشتن اثرات درمانی، به بدن افراد آسیب برسانند. همچنین، داروهایی که تاریخ مصرف آن‌ها گذشته است، ممکن است اثرات درمانی خود را از دست داده باشند و در برخی موارد حتی ممکن است سمی و کشنده باشند. تهیه و توزیع داروهای فاسد یا تاریخ مصرف گذشته، نه تنها به سلامت افراد جامعه آسیب می‌رساند، بلکه باعث تضعیف صنعت داروسازی نیز می‌شود. بنابراین با توجه به اهمیت موضوع قانون گذار در ماده ۲۰ قانون تعزیرات حکومتی امور بهداشتی و درمانی مصوب ۱۳۶۷/۱۲/۲۳ عرضه، نگهداری و فروش داروهای فاسد و یا تاریخ گذشته که باید معدوم شوند را جرم دانسته و متخلف را در صورت عرضه و نگهداری حسب مورد به یکی از مجازات‌های تذکر کتبی و جمع آوری داروهای معیوب یا تاریخ گذشته، قطع سهمیه دارویی تا سه ماه یا تعطیلی موقت تا ۶ ماه محکوم می‌کند و در صورت فروش، متخلف حسب مورد به یکی از مجازات‌های جریمه نقدی، جریمه نقدی به همراه قطع سهمیه دارویی تا مدت یک ماه یا تعطیل داروخانه تا مدت یک سال محکوم خواهد شد. لازم به ذکر است مجازات‌های فوق به ترتیب بر اساس مرتبه ارتکاب جرم اعمال می‌شوند.

۱-۵. علل وقوع جرم عرضه، نگهداری و فروش داروهای فاسد یا تاریخ مصرف گذشته

تهیه و توزیع داروهای فاسد یا تاریخ مصرف گذشته ممکن است به دلیل عوامل مختلفی اتفاق بیفتد. برخی از این عوامل عبارت‌اند از:

- عدم رعایت استانداردها و شرایط نگهداری: در صورتی که داروها در شرایط نامناسب و نگهداری نشوند، می‌تواند به سرعت فاسد شوند و یا تاریخ مصرف آن‌ها گذشته شود. برای مثال، اگر دارو در دمای بالا، رطوبت بالا یا نور خورشید قرار بگیرد، ممکن است کیفیت آن کاهش یابد و در نتیجه فاسد شود.
- خطا در فرآیند تولید: اگر در فرآیند تولید دارو خطایی رخ دهد، ممکن است این خطا باعث شود تا دارو با کیفیت پایین و یا فاسدی تولید شود. برای مثال، اگر نسبت مواد اولیه درست نباشد، ممکن است دارو با کیفیت پایینی تولید شود.
- تقلب و جعل: برخی افراد ممکن است سعی کنند با تقلب و جعل بر روی بسته‌بندی داروها، داروهای فاسد یا تاریخ مصرف گذشته را به‌عنوان داروی اصلی به بازار عرضه کنند، تا از این طریق سودی به دست آورند.

• عدم نظارت و کنترل مؤثر: در برخی موارد، ممکن است سیستم نظارت و کنترل بر داروهای وارداتی و یا تولیدی ناکارآمد باشد و به این ترتیب، داروهای فاسد و یا تاریخ مصرف گذشته به بازار عرضه شوند.

• نقص در حمل و نقل: اگر حمل و نقل داروها به صورت نامناسب باشد، ممکن است آن‌ها فاسد شوند. عواملی مانند تأثیرات دما و رطوبت، ضربه و ارتعاش، تماس با مواد شیمیایی و غیره ممکن است باعث فاسد شدن داروها شوند.

۵-۲. پیامدهای عرضه، نگهداری و فروش داروهای فاسد یا تاریخ مصرف گذشته

تهیه و توزیع داروهای فاسد یا تاریخ مصرف گذشته می‌تواند باعث بروز عوارض جانبی، کاهش اثربخشی، افزایش مقاومت بیماری، صدمات جبران‌ناپذیر و ایجاد ترس و نگرانی در بین جامعه شود. نظارت و کنترل مؤثر بر روی تولید و توزیع داروها برای جلوگیری از این مشکلات بسیار مهم است، که در ادامه به بررسی این موارد خواهیم پرداخت.

۵-۳. راهکارهای مقابله ب عرضه، نگهداری و فروش داروهای فاسد یا تاریخ مصرف گذشته

راهکارهای مقابله با تهیه و توزیع داروهای فاسد و یا تاریخ مصرف گذشته شامل افزایش کنترل کیفیت، تقویت نظارت و بازرسی، ارتقای آگاهی عمومی، تشدید مجازات، استفاده از فناوری و همکاری بین المللی است. همکاری و هماهنگی بین مراکز مختلف نیز در این زمینه بسیار مهم است.

۶. قاچاق دارو

قاچاق دارو یکی از مسائلی است که در سطح جهانی به شدت رو به افزایش است. مطابق ماده ۲۷ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز قاچاق دارو عبارت است از اقدام به واردات یا صادرات دارو، مکمل‌ها، ملزومات و تجهیزات پزشکی و قطعات آن‌ها، مواد و فرآورده‌های خوراکی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی و یا مواد اولیه کلیه اقلام مذکور بدون انجام تشریفات قانونی، که برای آن مجازات جریمه نقدی در نظر گرفته شده است. با افزایش تقاضا برای داروهای گران قیمت و کمبود آن‌ها در برخی مناطق، قاچاق دارو به یکی از فعالیت‌های مهم و سودآور برای قاچاقچیان تبدیل شده است. این فعالیت غیرقانونی باعث تهدید بهداشتی جامعه شده و ممکن است باعث ورود داروهای جعلی، غیراصولی و حتی مضر و خطرناک به بازار شود. در ادامه به بررسی عوامل مؤثر در قاچاق دارو و نقش آن در تهدید سلامتی عمومی پرداخته خواهد شد. همچنین، راهکارهایی برای مقابله با قاچاق دارو و بهبود وضعیت سلامتی جوامع مختلف ارائه خواهد شد.

۶-۱. علل وقوع جرم قاچاق دارو

علل قاچاق دارو شامل سود بالا، کمبود دارو، قیمت بالای داروهای اصلی، وجود قوانین و محدودیت‌های بسیار برای واردات دارو، نقص در نظارت و کنترل، فساد و برخورد ناکافی با قاچاق دارو و فرآیند تولید و توزیع داروها هستند. لازم به ذکر است فرایند تولید و توزیع داروها به این صورت است که برخی از داروها در کشورهای خاصی تولید می‌شوند و در برخی دیگر از کشورها به فروش می‌رسند و در فرآیند توزیع، داروهای قاچاقی به سادگی در میان داروهای اصلی قرار می‌گیرند.

۶-۲. پیامدهای جرم قاچاق دارو بر جامعه

قاچاق دارو یک فعالیت غیرقانونی است که پیامدهای جدی برای جامعه دارد. داروهای قاچاق ممکن است دارای مواد آلوده، ناپایدار و یا دارای مقادیر نادرستی از مواد مؤثره باشند که می‌تواند خطرات جدی برای سلامتی افراد ایجاد کند. استفاده از داروهای قاچاق می‌تواند باعث تشدید بیماری‌ها شود و درمان آن‌ها دشوارتر کند. همچنین، قاچاق دارو باعث تضعیف سیستم بهداشتی کشور شده و به شکل غیرمستقیم باعث به خطر افتادن امنیت و سلامت جامعه می‌شود. علاوه بر این، قاچاق دارو باعث ضربه به اقتصاد کشور می‌شود و سودهای بی‌رویه افرادی که در این کار فعالیت دارند، می‌تواند منجر به کاهش درآمد و افزایش فقر در جامعه شود. و در نهایت قاچاق دارو می‌تواند باعث تخریب بازار دارویی محلی و کاهش اعتماد به داروهای اصلی در بازار می‌شود. این موضوع باعث افزایش نرخ بیماری‌ها و افزایش هزینه‌های درمانی می‌شود.

۶-۳ راهکارهای مقابله با قاچاق دارو و افزایش سلامت جامعه

همان طور که گفته شد قاچاق دارو یکی از مشکلات جدی در جامعه است که می تواند پیامدهای خطرناکی برای سلامتی افراد و اقتصاد کشور به همراه داشته باشد. برای مقابله با این مشکل، باید راهکارهای گسترده و هماهنگی بین نهادها و مراجع مختلف اجرا شود. این راهکارها عبارتند از تشدید نظارت و کنترل بر مرزها و مسیرهای حمل و نقل، افزایش آگاهی عمومی درباره خطرات استفاده از داروهای قاچاق، تشدید مجازات قاچاقچیان، همکاری بین نهادها و همکاری بین کشورها. با اجرای این راهکارها، می توان قاچاق دارو را به شدت کاهش داد و سلامتی و اقتصاد جامعه را حفظ کرد.

۷. ساخت، معرفی و ارائه اطلاعات علمی داروها به صورت غیر مجاز

داروها یکی از مهمترین و حیاتی ترین عوامل در درمان بیماری ها و حفظ سلامتی افراد هستند. اما متأسفانه، به دلیل دسترسی محدود و هزینه بالای تولید داروها، برخی افراد و گروهها بر خلاف قانون و مقررات به ساخت، تولید و توزیع داروهای غیرمجاز و جعلی روی می آورند. این افراد و گروهها با فروش داروهای جعلی و غیر مجاز، سود بیشتری کسب می کنند، ولی باعث آسیب دیدن سلامتی و حتی فوت برخی از بیماران می شوند. بنابراین، معرفی و ارائه اطلاعات علمی داروها به صورت غیر مجاز، علاوه بر قانونی نبودن، باعث بروز خطرات جدی برای سلامتی افراد می شود. بنابراین با توجه به اینکه تولید، ساخت، و توزیع داروها نیاز به دانش و تخصص فراوان دارد، ساخت و توزیع آن ها در کشورهای مختلف تحت نظارت سخت گیرانه دولت قرار دارند. مطابق ماده ۱۴ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی ساخت هر نوع دارو یا فرآورده بیولوژیک و همچنین معرفی و ارائه اطلاعات علمی داروها و مواد بیولوژیک در سطح کشور مستلزم اجازه قبلی از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و اخذ پروانه و یا مجوز لازم می باشد. تبصره ۵ همین ماده (اصلاحی ۱۳۹۹/۱۱/۰۸) نیز برای معرفی و ارائه اطلاعات علمی دارو به صورت غیر مجاز مجازات جریمه نقدی در نظر گرفته است.

۷-۱. علل وقوع جرائم ساخت، معرفی و ارائه اطلاعات علمی داروها به صورت غیر مجاز

علل ساخت، معرفی و ارائه اطلاعات علمی داروها به صورت غیر مجاز مشابه اکثر جرائم دارویی شامل سودجویی، عدم دسترسی به داروهای مورد نیاز، نقص در نظام قانونی، نقص در نظام نظارت و کنترل، ناکامی در تأمین نیازهای پزشکی، عدم آگاهی عمومی و فساد در بخش بهداشتی می باشد. عدم دسترسی به داروهای مورد نیاز می توند به دلیل بی توجهی دولت ها به بخش بهداشتی، نبودن داروهای مورد نیاز در بازار و یا قیمت بالای داروهای اصلی باشد.

۷-۲. پیامدهای ساخت، معرفی و ارائه اطلاعات علمی داروها به صورت غیر مجاز بر جامعه

ساخت، معرفی و ارائه اطلاعات علمی داروها به صورت غیرمجاز، مشابه سایر جرائم و تخلفات حوزه سلامت دارویی باعث پیامدهای جدی برای سلامت عمومی جامعه می شود. این پیامدها شامل عوارض جانبی، عدم اثربخشی درمانی، افزایش مقاومت به دارو، افزایش هزینه درمان، تشدید بیماری، تضعیف اعتماد عمومی به سیستم بهداشتی و حتی مرگ بیمار می شود. به همین دلیل، ساخت و توزیع داروهای غیرمجاز باید به شدت محکوم و ممنوع شود و همه باید از رعایت قوانین مربوط به تولید و توزیع داروها پیروی کنند تا امنیت و سلامت عمومی جامعه حفظ شود.

۷-۳. راهکارهای مقابله با ساخت، معرفی و ارائه اطلاعات علمی داروها به صورت غیر مجاز و بهبود سلامت جامعه

برای مقابله با ساخت، معرفی و ارائه اطلاعات علمی داروها به صورت غیرمجاز، باید تشدید نظارت و بازرسی، افزایش آگاهی عمومی، تشدید جرائم و مجازات، ارتقای فناوری، تقویت همکاری بین کشورها و تقویت سیستم نظارت و ارزیابی بر تولید و توزیع داروها صورت پذیرد. این راهکارها می توانند به کاهش ساخت، فروش و مصرف داروهای غیرمجاز منجر شده و در نتیجه از خطرات و پیامدهای جدی آن برای سلامت عمومی جامعه بکاهند.

۸. تخلفات انتظامی در امور دارویی

تخلفات انتظامی یا تقصیرات انضباطی عبارت است از تخلفاتی که اعضا هر جمعیت یا انجمن به مناسبت حیثیت و شغل و مقام و وظیفه اداری یا شغلی خود مرتکب می شوند. این تخلفات بر حسب مورد و اهمیت مختلف هستند و به همین دلیل مجازات آن ها نیز متفاوت است (محسنی، ۱۳۹۶: ۳۶). ضوابط و مقررات مربوط به داروخانه ها در «آیین نامه دارو خانه ها» آورده شده

است. در این آیین نامه ابتدا انواع تخلفات انتظامی مورد بحث و بررسی قرار گرفته و سپس در انتها آیین نامه به مجازات‌های مربوط به این جرائم پرداخته است این تخلفات شامل تأسیس شرکت دارویی و داروخانه بدون مجوز و اخذ پروانه لازم، مداخله غیرمجاز در امور دارویی، خرید و فروش دارو خارج از شبکه قانونی، واردات و صادرات دارو و سایر پروتئین‌ها و فرآورده‌های تقویتی بدون اخذ مجوز از وزارت بهداشت و ... می‌باشد. همچنین در ماده ۲۷ این آیین نامه برای جلوگیری از این تخلفات، مجازات‌هایی مانند تذکر شفاهی با قید موضوع در صورت مجلس بازرسی، اخطار کتبی، لغو موقت پروانه تأسیس و تعطیل داروخانه از یک ماه تا سه ماه، لغو موقت پروانه تأسیس و تعطیل داروخانه از سه ماه تا یک سال، و لغو پروانه به صورت دائم و در صورت لزوم، گزارش به مراجع قضایی می‌باشد. این مجازات‌ها به منظور اعمال عدالت و حفظ حقوق عمومی و تضمین کیفیت داروها و محصولات دارویی برای جامعه تعیین شده‌اند.

۸-۱. علل وقوع تخلفات انتظامی در امور دارویی، پیامدهای آن و راهکارهای مقابله با این تخلفات

تخلفات انتظامی در امور دارویی به دلایل مختلفی از جمله عدم رعایت قوانین و مقررات مربوط به داروخانه‌ها، انتقال داروخانه یا شرکت دارویی دارای مجوز بدون اخذ مجوز از وزارت بهداشت، فروش داروهای تقلبی و تاریخ مصرف گذشته و عدم اخذ مجوز و پروانه لازم برمی‌گردد.

پیامدهای تخلفات انتظامی در امور دارویی نیز شامل ایجاد مشکلات جدی در سلامت عمومی، کاهش اعتماد عمومی به سیستم بهداشتی، افزایش هزینه‌های درمانی و نیز ایجاد خسارت‌های اقتصادی برای شرکت‌های دارویی و داروخانه‌ها است.

برای مقابله با تخلفات انتظامی در امور دارویی، راهکارهای متعددی وجود دارد که شامل ایجاد و تشدید نظارت و بازرسی‌های مؤثر بر روی داروخانه‌ها و شرکت‌های دارویی، آموزش کارکنان در زمینه رعایت قوانین و مقررات مربوط به امور دارویی، تشدید مجازات‌های قانونی برای تخلفات انتظامی و ایجاد شفافیت در فروش و توزیع دارو، تشدید نظارت بر کانال‌های واردات و صادرات دارو و پروتئین‌های تقویتی و تشویق و حمایت از شرکت‌های دارویی و داروخانه‌هایی که به رعایت قوانین و مقررات امور دارویی توجه می‌کنند می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

حوزه سلامت و دارو از حساس‌ترین و مهم‌ترین بخش‌های جوامع بشری به شمار می‌رود که کوچکترین تخلف و اشتباه در آن می‌تواند زیان‌های جبران ناپذیری بر سلامت عمومی وارد آورد. لذا لزوم نظارت‌های مستمر و هوشمندانه بر فرآیندهای مرتبط با تولید، واردات، توزیع و مصرف داروها بر هیچ کس پوشیده نیست. در این پژوهش مشابه مطالعات دیگر در این زمینه به بررسی جرائم و تخلفات پرتکرار و کلیدی در زمینه جرائم و تخلفات دارویی پرداختیم و مواد قانونی مرتبط با هر یک از جرائم را بیان کرده و به میزان مجازات‌های این جرائم و دادگاه صالح برای رسیدگی به این جرائم اشاره کردیم، اما تفاوت اصلی این پژوهش با دیگر مطالعات موجود در این زمینه پرداختن به موضوعاتی از قبیل علل ارتکاب این جرائم پیامدهای زیانبار آن بر جامعه و در نهایت پیش‌بینی راهکارهای مقابله با این جرائم و تخلفات بود که محور اصلی این پژوهش می‌باشد؛ چرا که صرف بررسی نحوه رسیدگی به این جرائم و قواعد و مقررات قانونی مرتبط کافی نبوده و برای کاهش این جرائم و بهبود سلامت جامعه تأثیر چندانی ندارد. بنابراین بررسی راهکارهای مقابله با این جرائم از اهمیت بسزایی برخوردار است. بر اساس نتایج بررسی‌ها و تحلیل‌های انجام شده مشخص شد که جرائم و تخلفات موجود در حوزه سلامت دارویی، از جمله فروش داروهای تقلبی، خرید و فروش غیرمجاز دارو، تبلیغات نادرست در مورد داروها، قاچاق دارو و... بسیار شایع هستند. ریشه یابی علل این تخلفات نشان می‌دهد که علاوه بر ضعف سیستم‌های نظارتی، سود جویی، عدم کفایت داروهای مجاز و قانونی، دشواری اخذ مجوزهای لازم، آموزش ناکافی نیروی انسانی، تضاد منافع مالی، فساد اداری و سیاسی، از مهمترین دلایل وقوع این جرائم به شمار می‌آیند. بنابراین برای مقابله با جرائم و تخلفات حوزه سلامت دارویی لازم است مراجع ذی ربط با اتخاذ تدابیری همچون افزایش نظارت‌های میدانی و تخصصی، فراهم کردن داروهای مورد نیاز جامعه، ارتقای سطح دانش کارشناسان، وضع و اصلاح قوانین مناسب، مبارزه با فساد

آدرس دبیرخانه همایش: آذربایجان شرقی، مراغه، بلوار شهید درخشانی، مجتمع اداری و آموزشی

دانشگاه آزاد اسلامی مراغه، ساختمان اداری اندیشه شهید سلیمانی، طبقه دوم

تلفن تماس: ۰۲۱۳۷۲۵۵۸۸۲ - ۰۲۱۳۷۲۵۵۰۶-۹ داخلی ۲۳۶ و ۲۳۳

سیستمی و تضاد منافع، تکمیل و بهبود فرآیندها و رویه‌های اجرایی مبادرت به اقدامات جامع و موثری در این زمینه نمایند تا از این طریق بتوان شاهد کاهش چشمگیر جرائم و تخلفات در این حوزه حساس بود.

منابع

۱. ابراهیمی، شهرام (۱۴۰۱)، *جرم شناسی پیشگیری جلد اول*، چاپ ششم، تهران: انتشارات میزان.
۲. اسدی، محمد و صابر محمود (۱۴۰۱) کاربرد سازوکارهای ترمیمی در جرائم پزشکی، *مجله علمی پژوهشی حقوق پزشکی*، ۱۶ (۵۷): ۴۹۵-۵۱۰.
۳. افراسیاب، محبوب (۱۴۰۲)، *جرائم پزشکی، دارویی و غذایی*، چاپ ششم، تهران: انتشارات قوه قضاییه.
۴. آل شیخ مبارک، قیس (۱۳۸۹)، *حقوق و مسئولیت پزشکی در آیین اسلام*، چاپ دوم، تهران: انتشارات حقوقی.
۵. بیگدلی، حسن و سماواتی پیروز (۱۴۰۰)، *جرم شناسی پزشکی*، چاپ اول، قزوین: انتشارات جهاد دانشگاهی واحد استان قزوین.
۶. جعفری لنگرودی، محمد جعفر (۱۴۰۱)، *ترمینولوژی حقوق*، چاپ سی و ششم، تهران: انتشارات گنج دانش.
۷. رزمن، علی (۱۳۹۷)، *جرائم، بهداشتی، درمانی و دارویدر قانون جزایی ایران*، چاپ اول، تهران: انتشارات قانون یار.
۸. رکنی، نوردهر (۱۴۰۰)، *اصول بهداشت مواد غذایی*، چاپ دهم، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۹. زین الدینی، امین و زین الدینی نیا، مرضیه (۱۳۹۶)، *جرائم پزشکی و مسئولیت پزشکان*، چاپ اول، تهران: انتشارات قانون یار.
۱۰. شامبیاتی، هوشنگ (۱۴۰۱)، *حقوق جزای اختصاصی جلد ۱*، چاپ اول، تهران: انتشارات مجد.
۱۱. صادقی حسن آبادی، علی (۱۳۹۸)، *کلیات بهداشت عمومی*، چاپ سوم، تهران: انتشارات گپ.
۱۲. محسنی، مرتضی (۱۳۹۶)، *دوره حقوق جزای عمومی: پدیده جنایی (جلد ۲)*، چاپ چهارم، تهران: انتشارات گنج دانش.
۱۳. محمد نسل، غلامرضا (۱۴۰۱)، *کلیات پیشگیری از جرم*، چاپ چهارم، تهران: انتشارات میزان.
۱۴. نقی زاده باقی، المیرا (۱۴۰۱)، *مجموعه کامل قوانین و مقررات پزشکی، دارویی و بهداشتی*، چاپ دوم، تهران: انتشارات مجمع علمی و فرهنگی مجد.
۱۵. الهی منش، محمدرضا (۱۴۰۱)، *حقوق کیفری و تخلفات پزشکی*، چاپ ششم، تهران: انتشارات مجمع علمی و فرهنگی مجد.
16. A. Baumann, Linda (2013), *Health Care Fraud and Abuse: Practical Perspectives*, 3rd ed. Virginia: Bloomberg BNA Publishing.
17. Adam, Rimming (2021), *100 Things You Don't Wanna Know about the Truth about the Drug Companies: How They Deceive Us and What to Do about It*. Chicago: Lennex Publishing.
18. Ben, Goldacre (2014), *Bad Pharma: How Drug Companies Mislead Doctors and Harm Patients*. New York: Farrar, Straus and Giroux Publishing.
19. Gotzsche, Peter (2013), *Deadly Medicines and Organised Crime: How Big Pharma Has Corrupted Healthcare*, 1st ed. Florida: Oxford University Publishing.
20. L. Dorfman, Howard (2021), *Pharmaceutical Compliance and Enforcement Answer Book*, 1st ed. New York: Practising Law Institute Publishing.
21. R. Abood, Richard (2019), *Pharmacy Practice and the Law*, 9th ed. Massachusetts: Jones & Bartlett Learning Publishing.

Crimes & Violations in the Field of Pharmaceutical Health

Maryam Shiriyani Nasl

Assistant Professor, Department of Criminal Law & Criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran (Corresponding Author)
maryam.shiriyani@yahoo.com

Amirhossein Farrokhzadeh

B.A Student in Law, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran
farrokhzade54@gmail.com

Abstract

From the past until now, the use of drugs as one of the fundamental methods for treating diseases has been very important. With the increasing advances in medical sciences and related technologies, we can experience improvements in the quality of treatment and prevention of new diseases. However, at the same time as these advancements, we are witnessing the emergence of new crimes and offenses in the field of drugs. This research has been written using descriptive and analytical methods, studying relevant sources, laws, and regulations. The main objective is to investigate the causes of committing these crimes and their harmful consequences for society, and ultimately to predict solutions to combat these crimes and improve public health. The findings of this study show that the existence of legal and administrative obstacles in the way of registration and commercialization of new products, including herbal medicines and supplements, has become the basis for the growth of the drug black market. According to the information found, the illegal purchase and sale of drugs and the production and sale of counterfeit drugs are two different and separate concepts; In such a way that the illegal purchase and sale of drugs means the purchase and sale of drugs without official permission from the relevant organizations, while the production and sale of counterfeit drugs means producing and selling drugs that are made using the brand names of famous drugs, but with compounds or different or fake doses are made. The results of this research show that crimes and violations in the field of pharmaceutical health, including the sale of counterfeit drugs and the unauthorized purchase and sale of drugs, etc., are increasing. Therefore, considering the importance of the field of pharmaceutical health It is very important to find effective and efficient solutions to deal with crimes and violations in the field of pharmaceutical health.

Keywords: Drug crime, Drug violation, Drug health, Black market